Obsah

I. Základné údaje o navrhovateľovi 3

1. Názov. 3

2. Identifikačné číslo. 3

3. Sídlo. 3

4. Meno, priezvisko, adresa, telefónne číslo a iné kontaktné údaje oprávneného zástupcu obstarávateľa 3

5. Meno, priezvisko, adresa, telefónne číslo a iné kontaktné údaje kontaktnej osoby, od ktorej možno dostať relevantné informácie o navrhovanej činnosti a miesto na konzultácie. 3

II. Základné údaje o navrhovanej činnosti 3

1. Názov. 3

Veľký Šariš, Rozšírenie kanalizácie a vodovodu 3

2. Účel. 3

3. Užívateľ. 3

4. Charakter navrhovanej činnosti. 4

5. Umiestnenie navrhovanej činnosti. 4

6. Prehľadná situácia umiestnenia navrhovanej činnosti. 5

7. Termín začatia a skončenia výstavby a prevádzky navrhovanej činnosti. 5

8. Stručný opis technického a technologického riešenia. 5

9. Zdôvodnenie potreby navrhovanej činnosti v danej lokalite. 7

10. Celkové náklady. 7

11. Dotknutá obec. 7

12. Dotknutý samosprávny kraj. 7

13. Dotknuté orgány. 7

14. Povoľujúci orgán. 7

15. Rezortný orgán. 8

16. Druh požadovaného povolenia navrhovanej činnosti podľa osobitných predpisov. 8

17. Vyjadrenie o predpokladaných vplyvoch navrhovanej činnosti presahujúcich štátne hranice. 8

III. Základné informácie o súčasnom stave životného prostredia dotknutého územia 8

IV. Základné údaje o predpokladaných vplyvoch navrhovanej činnosti na životné prostredie vrátane zdravia a o možnostiach opatrení na ich zmiernenie 33

1. Požiadavky na vstupy (napr. záber pôdy, spotreba vody, ostatné surovinové a energetické zdroje, dopravná a iná infraštruktúra, nároky na pracovné sily, iné nároky). 33
2. Údaje o výstupoch (napr. zdroje znečistenia ovzdušia, odpadové vody, iné odpady, zdroje hluku, vibrácií, žiarenia, tepla a zápachu, iné očakávané vplyvy, napríklad vyvolané investície). 34
Stokové siete sú podzemné stavby, na znečisťovanie ovzdušia preto nemajú vplyv. 36
3. Údaje o predpokladaných priamych a nepriamych vplyvoch na životné prostredie. 36
4. Hodnotenie zdravotných rizík. 36
5. Údaje o predpokladaných vplyvoch navrhovanej činnosti na chránené územia. 37
6. Posúdenie očakávaných vplyvov z hľadiska ich významnosti a časového priebehu pôsobenia. 37
7. Predpokladané vplyvy presahujúce štátne hranice. 38
8. Vyvolané súvislosti, ktoré môžu spôsobiť vplyvy s prihliadnutím na súčasný stav životného prostredia v dotknutom území. 38
9. Ďalšie možné riziká spojené s realizáciou navrhovanej činnosti. 39
10. Opatrenia na zmiernenie nepriaznivých vplyvov jednotlivých variantov navrhovanej činnosti na životné prostredie. 39
11. Posúdenie očakávaného vývoja územia, ak by sa navrhovaná činnosť nerealizovala. 39
12. Posúdenie súladu navrhovanej činnosti s platnou územnoplánovacou dokumentáciou a ďalšími relevantnými strategickými dokumentmi. 39
13. Ďalší postup hodnotenia vplyvov s uvedením najzávažnejších okruhov problémov. 39
V. Porovnanie variantov navrhovanej činnosti a návrh optimálneho variantu 40
1. Tvorba súboru kritérií a určenie ich dôležitosti na výber optimálneho variantu. 40
2. Výber optimálneho variantu alebo stanovenie poradia vhodnosti pre posudzované varianty. 40
3. Zdôvodnenie návrhu optimálneho variantu. 40
VI. Mapová a iná obrazová dokumentácia 40
VII. Doplňujúce informácie k zámeru 41
1. Zoznam textovej a grafickej dokumentácie, ktorá sa vypracovala pre zámer a zoznam hlavných použitých materiálov. 41
2. Zoznam vyjadrení a stanovísk vyžiadaných k navrhovanej činnosti pred vypracovaním zámeru. 41
3. Ďalšie doplňujúce informácie o doterajšom postupe prípravy navrhovanej činnosti a posudzovaní jej predpokladaných vplyvov na životné prostredie. 42
VIII. Miesto a dátum vypracovania zámeru 42
IX. Potvrdenie správnosti údajov 42

I. Základné údaje o navrhovateľovi

1. Názov.
Mesto Veľký Šariš

2. Identifikačné číslo.
00327972

3. Sídlo.
Námestie sv. Jakuba č.1, 08221 Veľký Šariš

4. Meno, priezvisko, adresa, telefónne číslo a iné kontaktné údaje oprávneného zástupcu obstarávateľa.

doc. Ing. František Bartko CSc., primátor mesta
Mestský úrad Veľký Šariš, Námestie sv. Jakuba č.1, 08221 Veľký Šariš
+421 51 7762300
primator@velkysaris.sk
www.velkysaris.sk

5. Meno, priezvisko, adresa, telefónne číslo a iné kontaktné údaje kontaktnej osoby, od ktorej možno dostať relevantné informácie o navrhovanej činnosti a miesto na konzultácie.

Ing. Vladimír Jenčurák, EECS s.r.o.
Adresa: Kendice 153, 082 01
Telefónne číslo: 0905 668 567
e-mail: vladimir.jencurak@gmail.com
Miesto na konzultácie: Mestský úrad Velký Šariš

II. Základné údaje o navrhovanej činnosti

1. Názov.
Veľký Šariš, Rozšírenie kanalizácie a vodovodu

2. Účel.
Účelom navrhovanej činnosti je napojenie obyvateľov existujúcich domácností a domácností plánovanej IBV v obci Spišský Štvrtok na systémy kanalizácie a zásobovania obyvateľstva pitnou vodou.

3. Užívateľ.
Názov: Mesto Veľký Šariš
Adresa: Námestie sv. Jakuba č.1, 08221 Veľký Šariš
IČO: 00327972

4. Charakter navrhovanej činnosti.

Plánovaná výstavba kanalizačných zberačov a vodovodných radov bude nová činnosť, umiestnená v intraviláne obce Spišský Štvrtok. Podľa prílohy č.8 k zákonu č.24/2006 Z.z. patrí navrhovaná činnosť do skupiny č.10: „Vodné hospodárstvo“, položky č.6: „Čistiarne odpadových vôd a kanalizačné siete“ – od 2 000 do 100 000 ekvivalentných obyvateľov.

5. Umiestnenie navrhovanej činnosti.

Kraj: Prešov
Okres: Prešov
Obec: Veľký Šariš
Katastrálne územie: Veľký Šariš
Parcela:
Navrhované rozšírenie stokovej siete tvorí 27 stôk, trasa ktorých je vedená po parcelách:

- stoka A: 927/28
- stoka A1: 927/28
- stoka B: 1574, 1542
- stoka C: 1546
- stoka D: 231, 5104, 5105, 5142
- stoka E: 1559/1, 5105
- stoka E1: 5098, 5105
- stoka E1 5098, 5144
- stoka E2: 5105, 5125
- stoka F: 2808/2, 2807/1, 2831
- stoka F1: 2808/2, 2808/4, 2076/172
- stoka F2: 2808/2, 2831/2, 2079/39, 2079/93
- stoka F3: 2808/2, 2831/2, 2079/39
- stoka G: 2807/1
- stoka H: 2088/1, 2829/2, 2080/56, 2079/39
- stoka H1: 2079/39
- stoka I: 2807/1, 2053/267, 2053/257, 2053/258, 2053/259, 2053/260, 2053/262, 2053/263, 2053/264, 2053/265, 2053/266
- stoka J: 2741
- stoka K: 1832/24, 1832/1, 1832/47, 1832/46, 1832/45, 1832/44, 1832/43, 1832/42, 1832/41, 1832/40
- stoka L: 2121/1, 2752/2, 2259, 2262/60, 2262/56
- stoka L1: 2262/56
- stoka M: 6265, 6267
- stoka N: 6265, 6247
- stoka O: 2016/22, 2016/24, 2017/140, 2017/121, 2017/136, 2017/108, 2017/199, 2017/200, 2017/210
- stoka O1: 2017/140, 2017/121
- stoka O2: 2017/136, 2017/135, 2017/108
- stoka P: 2739/2, 2007/6

Navrhované rozšírenie rozvodnej vodovodnej siete je vedené po parcelách:

- potrubie 1 : 927/28
- potrubie 1-1 : 927/28
- potrubie 2 : 1574, 1542
- potrubie 3 : 1559/1, 5105
- potrubie 3-1 : 5098, 5105
- potrubie 3-1a : 5098, 5144
- potrubie 3-2 : 5105, 5125
- potrubie 4 : 231, 5104, 5105, 5142
- potrubie 5 : 2808/2, 2807/1, 2831
- potrubie 5-1 : 2808/2, 2808/4, 2076/172
- potrubie 5-2 : 2808/2, 2831/2, 2079/39, 2079/93
- potrubie 6 : 2807/1, 2053/267, 2053/257, 2053/258, 2053/259, 2053/260, 2053/262, 2053/263, 2053/264, 2053/265, 2053/266
- potrubie 7 : 2121/1, 2752/2, 2259, 2262/60, 2262/56
- potrubie 7-1 : 2262/56
- potrubie 8 : 6265, 6267
- potrubie 9 : 6265, 6247
- potrubie 10 : 2016/22, 2016/24, 2017/140, 2017/121, 2017/136, 2017/108, 2017/199, 2017/200, 2017/210
- potrubie 10-1 : 2017/140, 2017/121
- potrubie 10-2 : 2017/136, 2017/135, 2017/108

Navrhovaná výstavba objektu čerpacej stanice:

- objekt čerpacej stanice: 872/10

6. Prehľadná situácia umiestnenia navrhovanej činnosti.

Prehľadná situácia umiestnenia navrhovanej činnosti tvorí prílohu č. 2 tohto zámeru.

7. Termín začatia a skončenia výstavby a prevádzky navrhovanej činnosti.

Predpokladaná doba začatia výstavby: 04.2016
Predpokladaná doba nábehu prevádzky: 09.2016

8. Stručný opis technického a technologického riešenia.

Zámer sa vypracováva v jednom variante riešenia; lokalita vybraná investorom je umiestnená v intraviláne mesta Veľký Šariš.
Navrhovateľ požiadal o upustenie od variantného riešenia zámeru. Súhlasné stanovisko je prílohou č. 1 tohto zámeru.

Nulový variant
Nerealizovaním navrhovanej činnosti by nedošlo k vybudovaniu infraštruktúry, čím by sa znemožnila napojenosť domácnosti na kanalizáciu a vodovodu.

Variant navrhovanej činnosti

Variant navrhovanej činnosti predstavuje rozšírenie existujúcej siete vodovodov a kanalizačných zberačov napojených na existujúcu ČOV Prešov.

Koncepcia technického riešenia zámeru.

Rozšírenie stokovej siete

Technické riešenie odkanalizovania novej zástavby IBV v meste Veľký Šariš pozostáva z výstavby delenej kanalizácie na odvedenie splaškových odpadových vôd. Technický návrh odkanalizovania záujmového územia vychádza :

- z konfigurácie terénu záujmového územia
- z možnosti likvidácie, resp. čistenia týchto vôd

Rozšírenie kanalizácie predstavuje:

- výstavbu jednotlivých stôk DN/ID 250 mm z PVC rúr s napojením na jestvujúce stoky DN/ID 300 mm. Napojenie producentov bude výlučne cez domové kanalizačné prípojky.
- výstavbu čerpacej stanice odpadových vôd v lokalite s nepriaznivými spádovými pomermi. ČS je vystrojená čerpacím systémom separácie pevných látok, elektrickou NN prípojkou a telemetrickou stanicou.

Vzhľadom na konfiguráciu terénu prietok odpadovej vody je v stokovej sieti gravitačný. Z časti odkanalizovaného územia je potrebné splaškové vody prečerpávať. Technický návrh je v súlade s Vyhláškou MŽP SR č. 684/2006 Z.z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o technických požiadavkách na návrh, projektovú dokumentáciu a výstavbu verejného vodovodu a verejnej kanalizácie.

Rozšírenie vodovodnej siete

Technické riešenie zásobovania pitnou vodou novej zástavby IBV v meste Veľký Šariš pozostáva z výstavby rozšírenia rozvodnej vodovodnej siete. Technický návrh rozšírenia vodovod vychádza z týchto základných predpokladov :

- potreba pitnej vody
- možnosť napojenia na vodný zdroj /jestvujúci vodovod/
- tlakové pomery

Rozšírenie vodovodu predstavuje výstavbu vodovodného potrubia DN/ID 100 mm z HDPE rúr s napojením na jestvujúce potrubie DN/ID 100 mm. Napojenie odberateľov bude výlučne cez domové vodovodné prípojky. Vzhľadom na výškové osadenie riešených lokalít a kóty dna vodojemu spotrebisko tvorí jedno tlakové pásmo.

Členenie stavby na stavebné objekty a prevádzkové súbory

Stavebné objekty

SO 01 Stoková kanalizačná sieť - rozšírenie
SO 02 Čerpacia stanica
SO 03 Odberné zariadenie el. energie - NN prípojka k ČS
04 Rozvodná vodovodná sieť - rozšírenie

Prevádzkové súbory

PS 01 Technologické zariadenie ČS	- strojnotechnologická časť
	- motorická elektroinštalácia
PS 02 Telemetrická stanica ČS	- zariadenie na prenos informácií

9. Zdôvodnenie potreby navrhovanej činnosti v danej lokalite.

Účelom výstavby rozšírenia kanalizácie a vodovodu je odkanalizovanie a rozvod pitnej vody tých časti mesta, kde v dôsledku rozvoja mesta a novej zástavby IBV neboli doposiaľ vybudované siete infraštruktúry – kanalizácia a vodovod.
Splaškové odpadové vody vznikajúce spotrebou pitnej vody v domácnostiach budú odvádzane na likvidáciu do ČOV cez stoky rozšírenia stokovej siete v lokalitách zástavby IBV.
Rozšírenie rozvodu pitnej vody zabezpečí zásobovanie obyvateľov dostatočným množstvom kvalitnej hygienicky nezávadnej pitnej vody pri vyhovujúcich tlakových a prietokových pomeroch v lokalitách novej zástavby IBV.

10. Celkové náklady.

Celkové náklady stavby: 500 000 EUR

Uvedená výška celkových nákladov stavby predstavuje na súčasnej úrovni projekčnej pripravenosti iba odborný odhad.

11. Dotknutá obec.

Mesto Veľký Šariš

12. Dotknutý samosprávny kraj.

Prešovský samostatný kraj

13. Dotknuté orgány.

- Okresný úrad Prešov, odbor starostlivosti o ŽP
- Okresný úrad Prešov, odbor krízového riadenia
- Mestský úrad Veľký Šariš
- Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Prešove
- Okresné riaditeľstvo Hasičského a záchranného zboru v Prešove.

14. Povoľujúci orgán.

- Mestský úrad Veľký Šariš
- Okresný úrad Prešov, odbor starostlivosti o ŽP

15. Rezortný orgán.

Ministerstvo životného prostredia SR

16. Druh požadovaného povolenia navrhovanej činnosti podľa osobitných predpisov.

- Rozhodnutie o umiestnení stavby a stavebné povolenie podľa Zákona č.50/1976 Z.z. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov
- Vodoprávne rozhodnutie - povolenie podl'a zákona NR SR Č. 364/ 2004 Z. z. o vodách

17. Vyjadrenie o predpokladaných vplyvoch navrhovanej činnosti presahujúcich štátne hranice.

Vplyv zámeru nepresahuje štátnu hranicu Slovenskej republiky.

III. Základné informácie o súčasnom stave životného prostredia dotknutého územia

1. Charakteristika prírodného prostredia vrátane chránených území .

V rámci hodnotenia súčasného stavu životného prostredia rozlišujeme dotknuté územie a hodnotené územie.
Dotknuté územie predstavuje lokalitu navrhovanej činnosti.
Hodnotené územie je širšie územie v okolí dotknutého územia.

Horninové prostredie

Územie spadá do tektonickej jednotky vnútrokarpatského paleogénu. Budované je paleoaénnymi (staršie treťohory), neogénnymi (mladšie treťohory) a kvartérnymi súvrstviami.
Vnútrokarpatský paleogén je budovaný ílovcovo - pieskovcovým súvrstvím veku stredný až vrchný oligocén. Paleogénne podložie dotknutého územia sa zaraďuje do hutnianskych vrstiev, v ktorých ílovce a ílosiltovce sú v prevahe nad pieskovcami.
Šarišský hradný vrch a komplex Stráží (Šarišská hora, Dúbrava, Stráž atď.) sú budované neogénnymi vulkanitami (extrúzie pyroxenicko-amfibolického andezitu).
Údolnú nivu rieky Torysy a jej prítokov vypĺňajú aluviálne sedimenty. Na dotknutom území lokalite je fluviálny komplex tvorený hlinitými pieskami s pribúdaním štrkovitej zložky smerom do podložia.

Povrchové a podzemné vody

Z hľadiska hydrogeografických charakteristík širšie dotknuté územie patrí k úmoriu Čierneho mora do povodia rieky Hornád. Hydrologickou osou hodnoteného územia územia je rieka Torysa.
Rieka Torysa má priemerný prietok v meste Prešov 3,94 $m^3.s^{-1}$, v obci Haniska po pribratí prítokov Sekčov a Delňa 7,02 $m^3.s^{-1}$. Najvýznamnejším ľavostranným prítokom je rieka Sekčov

(priemerný prietok 2,75 $m^3.s^{-1}$).
Vodné toky v širšom dotknutom území môžeme podľa režimu odtoku zaradiť do vrchovinno-nížinnej oblasti s dažďovo-snehovým režimom odtoku. Najvyššie vodné stavy sú začiatkom jari v mesiacoch február, marec a apríl, najnižšie vodné stavy sú koncom leta a na začiatku jesene v mesiaci september.
Priemerný ročný špecifický odtok v časovom období rokov 1931 - 1980 (Atlas krajiny Slovenskej republiky, 2002) sa v širšom dotknutom území mesta Prešov pohybuje v intervale od 5 do 10 $l.s^{-1}.km^{-2}$, minimálny špecifický odtok 364 denný v intervale od 0,5 do 1,0 $l.s^{-1}.km^{-2}$ a maximálny špecifický odtok v intervale s pravdepodobnosťou opakovania raz za 100 rokov od 1,0 do 1,4 $m^3.s^{-1}.km^{-2}$.
Najbližšia stanica štátnej pozorovacej siete je v profile Torysy Šarišské Michaľany v rkm 73,30. Podľa údajov ročenky SHMÚ za sledované obdobie 2001 - 2002 sú prietoky a kvalita vôd Torysy nasledovné: množstvo povrchových vôd Torysy
Q_{355} = 0,537 $m^3.s^{-1}$
Q_{270} = 1,271 $m^3.s^{-1}$
$Q_{ø}$ = 3,630 $m^3.s^{-1}$
Q_{1} = 46,000 $m^3.s^{-1}$

Vodné plochy
Priamo v katastrálnom území mesta Veľký Šariš sa nenachádzajú žiadne prirodzené vodné plochy. Umelé vodné plochy predstavujú jamy po ťažbe štrku v blízkosti rieky Torysa, severne od zastavanej časti územia mesta.

Podzemné vody

V katastrálnom území sú tri základné výskyty podzemných vôd. Sú to jednak podzemné vody viazané na flyšový komplex centrálno-karpatského paleogénu, ďalej podzemné vody viazané na štrkovo-pieskové terasy rieky Torysy a nakoniec sú to podzemné pôdy viazané na alúvium rieky Torysy a alúviá jej prítokov.
Flyšový komplex neposkytuje dobré podmienky pre akumuláciu podzemných vôd, nakoľko ich prevažná časť sa sústreďuje v povrchovej zvetralinovej vrstve, hrubej rádovo niekoľko metrov. Ďalšie menšie výskyty zásob podzemných vôd sa viažu na pieskovcové polohy v súvrství.
Staré terasy Torysy na jednej strane umožňujú rýchly vsak zrážok, avšak pre relatívne malú hrúbku a neveľký plošný rozsah ich uloženia na flyšovom súvrství nedochádza k výraznejšej akumulácii podzemných vôd. Vzhľadom na skutočnosť, že zásoby podzemnej vody sú dotované iba zrážkami, hladina i množstvo podzemnej vody súvisí s ich výskytom v priebehu roka.
Relatívne najlepšie podmienky pre výskyt podzemných vôd poskytuje alúvium rieky Torysa. Štrkové a štrkopieskové, niekoľko metrov hrubé sedimenty údolnej nivy Torysy dotujú nielen zrážky, ale aj rieka Torysa.

Vodohospodársky chránené územia
Zdroje podzemných vôd využívaných pre hromadné zásobovanie obyvateľstva sa nachádzajú severozápadne od mesta Veľký Šariš pri ohybe Torysy. Ide o 16-17 objektov označených súborným

názvom Šariš-hrad situovaných na ľavom brehu Torysy. Vodný zdroj má vymedzené pásma hygienickej ochrany 1. a 2. stupňa približne v rozsahu povodia Veľkého a Uzovského potoka.

Ovzdušie

Kataster obce spadá do klimatickej oblasti teplej, podoblasti mierne vlhkej, s chladnou zimou. V tejto klimatickej oblasti je 50 a viac letných dní za rok s denným maximom teplôt vzduchu nad 25° C.

Prírodné pomery sa prejavujú odlišným priebehom v ročnom a dennom chode všetkých klimatických prvkov, ktoré majú výrazne kontinentálne znaky. Vládne tu pomerne dlhá zima, jar nastupuje rýchlo a letné teploty sú priaznivé.

Zrážky sú obyčajne krátkodobé a intenzívne. Prevažná časť zrážok pripadá na letný polrok. Zima je pomerne suchá.

Pre hodnotené územie je charakteristická kotlinová klíma s veľkou inverziou teplôt, mierne suchá až vlhká, subtyp mierne teplá s charakteristikami: Priemerná ročná teplota je 7,7 - 8,2^{O} C, teplota v januári je - 2,5 až -5 ^{O}C, teplota v júli 17 až 18,6^{O}C, amplitúda 20 – 24 ^{O}C.. Suma teplôt 10 ^{O}C a viac je 2400 – 2600. Priemerný úhrn zrážok je 600 - 800 mm.

Trendy vývoja poukazujú na zvýšenie priemerných mesačných a ročných zrážok a posun maxima zrážok na mesiace jún a júl a pokles množstva zrážok v jesennom období. Minimum zrážok pripadá na február – marec. Územie patrí do oblasti s vysokou intenzitou 15-minutového dažďa od 140 – 145 l/s/ha. Priemerný počet dní so snehovou pokrývkou v roku je 74,9.

Veterné pomery v katastrálnom území sú ovplyvnené orografiou širšieho okolia - SZ - JV priebeh údolia Torysy uzatvorenej Čergovom a Šarišskou vrchovinou

Pôda

Z pôdnych typov prevažujú v alúviu rieky fluvizeme kultizemné karbonátové (nivné pôdy), na okolitých svahoch Spišsko-šarišského medzihoria pseudogleje modálne, kultizemné a luvizemné nasýtené až kyslé, miestami kambizeme modálne a kultizemné nasýtené až kyslé. Prevládajúcim pôdnym druhom sú pôdy hlinité až ílovitohlinité. Na sprašových a polygenetických hlinách sa vyvinuli hnedozeme pseudoglejové a pseudogleje. Vzhľadom na svoj potenciál (typologicko-produkčné kategórie) ide v rámci záujmového územia celkovo o stredne až menej produkčné pôdy, čo sa prejavuje aj v ich reálnom využívaní: zväčša ako orné pôdy a trvalé trávne porasty.

Biotop

Potenciálna prirodzená vegetácia

V zmysle členenia Slovenska z hľadiska potenciálnej prirodzenej vegetácie (Michalko a kol., 1986) spadá riešené katastrálne územie obce Bardejov do piatich základných mapovaných jednotiek:

Al: Lužné lesy podhorské a horské
C: Dubovo-hrabové lesy karpatské
F: Bukové a jedľovo-bukové lesy

Al - Lužné lesy podhorské a horské

Spoločenstvá tejto jednotky sú akýmsi pokračovaním vŕbovo-topoľových lužných lesov na alúviách v úzkych údolných nivách na stredných a horných tokoch riek, prevažne v extrémnejších klimatických podmienkach, najmä na strednom a severnom Slovensku. Ekologicky sa viažu na alúviá potokov podmáčaných prúdiacou podzemnou vodou alebo ovplyvňovaných častými povrchovými záplavami. Pôdy v pahorkatinnom stupni sú viac hlinité, stredne ťažké, v horských údoliach piesočnaté, štrkovité až kamenisté. Krovinné vrbiny zväzu Salicion triandrae a Salicion eleagni sú pionierskymi spoločenstvami na mladých riečnych naplaveninách lemujúcich brehy vodných tokov. Z drevín sú zastúpené Salix elaeagnos, S. purpurea, S. fragilis, Alnus incana, Alnus glutinosa, Fraxinus excelsior. Veľmi pestré je druhové zloženie bylín. Najčastejšie sú to hygrofilné a subhygrofilné rastliny Caltha palustris, Carduus palustris, Cirsium rivulare, Petasites hybridus, Myosotis palustris, Ranunculus repens, Urtica dioica a iné.

C - Dubovo-hrabové lesy karpatské

Mezofilné zmiešané listnaté lesy zo zväzu Carpinion betuli sú na území Slovenska najrozšírenejšou lesnou klimaticko-zonálnou formáciou v dubovom stupni. Pôvodne zaberali na Slovensku súvislé rozsiahle plochy najmä v pahorkatinách a vrchovinách až do výšky priemerne 600 m n. m. Vyskytujú sa prevažne na alkalických hlbokých pôdach na rôznorodom geologickom podloží. V stromovom poschodí sa vyskytujú hrab Carpinus betulus, dub Quercus petraea, javor Acer campestre, lipa Tilia cordata, Tilia platyphyllos a čerešňa Cerasus avium. Z krovín sú to zemolez Lonicera xylosteum, svíb Swida sanguinea, lieska Corylus avellana, zob Ligustrum vulgare, hloh Crataegus laevigata. Bylinný podrast tvoria Asarum europaeum, Galium odoratum, Dentaria bulbifera, Festuca heterophylla.

F - Bukové a jedľovo-bukové lesy

Mapová jednotka zahŕňa mezotrofné spoločenstvá s výraznou prevahou buka, rozšírené v nižších polohách prevažne na nevápencovom podloží s pôdami vlhkostne kolísavými. Z pôd prevládajú trojfázové kambizeme. Floristicky, ekotopicky aj syntaxonomicky možno túto jednotku v našich Karpatoch porovnávať na úrovni samostatného podzväzu. Základné floristické zloženie podhorských bučín nie je celkom jednotné vzhľadom na rozdielnosť geologického podložia a rozpad jednotlivých hornín, chemizmus, a tým aj štruktúru pôd. Vo všetkých spoločenstvách je pravidelne prítomné Galium odoratum, ďalej sa vyskytujú Galeobdolon luteum, Veronica montana, Anemone nemorosa, Paris quadrifolia, Hordelymus europaeus. Prímesou buka bývajú Acer pseudoplatanus, A. platanoides, Ulmus glabra, Tilia cordata i Picea abies. Krovinné poschodie nebýva nápadne vyvinuté, najčastejšie sa vyskytuje Sambucus nigra, Eonymus europaea, Lonicera xylosteum.

Charakteristika biotopov národného a európskeho významu

Biotopy národného významu

Travinno – bylinné biotopy

Psiarkové aluviálne lúky (Lk7 – označenie podľa *„Katalógu biotopov Slovenska, Stanová, Valachovič, 2002***"**) – (biotop: 22100 – označenie podľa katalógu *„Biotopy Slovenska, Ružičková et al., 1996"*). - tento biotop predstavuje dvoj až trojkosné striedavo vlhké lúky v krátkodobo zaplavovaných alúviách menších tokov a v podmáčaných terénnych depresiách. Porasty sú bujné, druhovo však chudobné, s charakteristickým spoločným výskytom suchomilných a vlhkomilných druhov. Citlivo reagujú na zmeny vodného režimu.. V poraste vysokých tráv prevláda psiarka lúčna *(Alopecurus pratensisi)* a na suchších stanovištiach kostrava lúčna *(Festuca pratensis)..* V riešenom území sa biotop nachádza v strednej časti toku Paťovského potoka (v MBk1)

Lesné biotopy

Dubovo-hrabové lesy karpatské (Ls2.1) – (biotop: 2112100) - lesný biotop tvoria porasty duba zimného a hrabu, najčastejšie s prímesou buka, menej ďalších drevín na hlbších pôdach typu kambizemi s dostatkom živín. Podrast má travinný charakter, prítomné sú mezofilné druhy. Spravidla sa vyskytuje na nížinách, pahorkatinách, nižších vrchovinách a kotlinách až do výšky 600 m.n.m.. Porasty väčšinou patria do hospodárskeho lesa. Biotop sa nachádza v lesnom komplexe Šarišského hradného vrchu , Šarišskej hory, na západných svahoch Stráže, Okruhliaku a Dúbrave (v MBc1, MBc3, MBC4, NRBc).

Biotopy európskeho významu

Travinno-bylinné biotopy

Nížinné a podhorské kosné lúky (Lk1- označenie podľa „*Katalógu biotopov Slovenska*" **6510 –** označenie podľa NATURA2000**)** – (biotop: 3521100) - hnojené, jedno až dvojkosné lúky s prevahou vysokosteblových, krmovinársky hodnotných tráv a bylín. Druhovo bohaté. Všeobecne sa vyskytujú aj na miestach bývalých polí, na zatrávnených úhoroch. V riešenom území sa vyskytujú mozaikovito v severozápadnej časti katastrálneho územia, najmä v miestach, kde nebola druhová skladba narušená v minulosti intenzívnym hospodárením – medzi Mlynským náhonom a úpätím Šarišského hradného vrchu a na svahoch nad Paťovským potokom (v MBk5, Mip1).

Vysokobylinné spoločenstvá na vlhkých lúkach (Lk5, 6430) – (biotop: 3522300) - kvetnaté vysokobylinné lúky s prevahou širokolistých bylín na celoročne vlhkých až mokrých stanovištiach v alúviách vodných tokov, v terénnych depresiách. V jarných mesiacoch môžu byť krátkodobo zaplavené. Ak nie sú kosené dlhší čas, prenikajú do nich vŕby, topole alebo jelše, ktoré naznačujú ďalší smer sukcesie. V riešenom území sa biotop vyskytuje v alúviu Paťovského potoka a potoka Dzikov (v MBk1 a MBk 4).

Suchomilné travinno-bylinné a krovinové porasty na vápnitom podloží (Tr1c, 6210) - (biotop: 3420000) - biotop tvoria prevažne teplomilné druhy tráv, ostríc, dvoj a viacročných bylín, na jar s účasťou kvitnúcich efemérnych druhov. Spravidla sú vyvinuté tam, kde sú plytké

pôdy na vápencoch a dolomitoch alebo kde plytké pôdy vznikli odnosom lesnej pôdy po vyrúbaní lesa a následne plochy boli využívané pasienkovým a kosienkovým spôsobom . Biotopy zanikajú v následku zániku extenzívnej pasty V katastri sa vyskytujú juhozápadne od Šarišského hradného vrchu, na svahoch nad Paťovským potokom (MBk5)

Krovinové biotopy

Xerotermné kroviny (Kr 6, 40A0∗ - prioritný biotop) – (biotop: 2161300 až 2161310) – husté krovie budované predovšetkým malolistovými druhmi trnky, hlohu a ruží v podraste so svetlomilnými a teplomilnými bylinami na výhrevných a strmších svahoch s plytkou pôdou. V katastri sa vyskytujú predovšetkým v úzkom páse nad východným okrajom nivy Torysy, na zbytkoch jej historickej terasy (v MBk 6).

Lesné biotopy

Jaseňovo-jelšové podhorské lužné lesy (Ls1.3, 91E0*- prioritný biotop) – (biotop: 2111300) - jaseňovo-jelšové lesy v údolných nivách tokov podmáčaných prúdiacou podzemnou vodou. Typickým stanovišťom sú aj terénne zníženiny, kde podzemná voda stagnuje blízko pod povrchom pôdy. Porasty sú spravidla viacposchodové, krovinové poschodie je druhovo bohaté, v bylinnom poschodí sa uplatňujú nitrofilné a hygrofilné druhy. Vyskytuje sa pri rieke Torysa v severnej časti katastrálneho územia, príznačný je pre j ej úsek „vnútornej delty“ (*Alnus glutinosa, A.incana, Salix fragilis, Sambucus nigra, Salix purpurea, Viburnum opulus*). Časti sprievodnej vegetácie Torysy na severe katastra modifikujú na príbuzný biotop južnejších polôh, t.j. na **Vŕbovo-topoľové nížinné lužné lesy (Ls 1.1., 91E0∗ - prioritný biotop) –** (biotop:2111100) , ktoré predstavuje „mäkký lužný les“ so znakmi uvedeného biotopu (aj Populus alba, Populus canescens). (v NRBk).

Bukové a jedľovo-bukové kvetnaté lesy (Ls5.1, 9130) – (biotop: bukové a jedľové kvetnaté lesy - 2113400, bukové kvetnaté lesy podhorské - 2113500) - mezotrofné a eutrofné porasty nezmiešaných bučín a zmiešaných jedľovo-bukových lesov s bohatým, viacvrstvovým bylinným podrastom. Pri hromadení bukového odpadu pokryvnosť bylinnej vrstvy dosahuje 15 %. Bylinný podrast tvoria typické lesné tieňomilné rastliny. Vyskytujú sa na miernejších svahoch, na vlhkých pôdach dobre zásobených živinami. Biotop je relatívne málo ohrozený. Typické druhové zloženie: buk lesný, cyklámen fatranský, fialka lesná, javor horský, jedľa biela. Biotop je rozšírený takmer vo všetkých lesných komplexoch v katastrálnom území Veľký Šariš - najviac na Bikoši a Okruhliaku, potom na Dúbrave, severných svahoch Šarišského hradného vrchu, západných svahoch Stráže a na Šarišskej hore (v NRBc, MBc 2, MBc 3, MBc 4, MBc 5).

Kyslomilné bukové lesy (Ls5.2, 9110) - (biotop: bukové kyslomilné lesy podhorské -2113600 a horské - 2113700) - biotop je tvorený acidofilnými bukovými porastami nachádzajúcimi sa v nižších polohách a na minerálne chudobných horninách a plytkých a skeletnatých pôdach. Porast je floristicky chudobný, so stálou prímesou duba, miestami aj jedle, krovinové poschodie je slabo vyvinuté. Biotop sa nachádza len ostrovčekovito a to na východných svahoch Šarišského hradného vrchu (v NRBc).

Dubové nátržníkové lesy (Ls3.3, 9110*) - (biotop: 2114500) - biotop predstavuje floristicky bohaté dubiny, ktoré sú charakteristické pre vnútrokarpatské kotliny. Viažu sa na plošiny a mierne svahy pahorkatín s príkrovmi sprašových hlín a ilov. Okrem dubov je často prítomná

i borovica, breza a smrek. V podraste sa vyskytujú mezofilné ale tiež acidofilné druhy. Biotop sa vyskytuje ostrovčekovite na južných svahoch Dúbravy (v NRBc).
Lipovo-javorové sutinové lesy (Ls4, 9180*) – (biotop. lipovo-javorové les – 2113100, javorové lesy horské – 2113200) – vyskytujú sa na vápencovom podloží alebo na minerálne bohatších silikátových horninách. Majú vysokú diverzitu drevín podmienenú prímesou druhov z kontaktných zonálnych spoločenstiev. Krovinové poschodie je bohato vyvinuté. Sú rozšírené od kotlinového stupňa až po horský stupeň do nadmorskej výšky 1 100 m. Biotop je ohrozený vzhľadom na svoj maloplošný a rozdrobený výskyt. V katastrálnom území sa biotop vyskytuje ostrovčekovite na severozápadných svahoch Stráže (v MBc 4)

Legislatívne vymedzené chránené územia

V katastrálnom území mesta Veľký Šariš sa z národnej siete chránených území nachádza chránené územie – národná prírodná rezervácia Šarišský hradný vrch s jej ochranným pásmom. Do katastra tiež zasahuje časť územia európskeho významu – SKUEV Fintické svahy, ako súčasť európskej siete chránených území NATURA 2000. Zo siete NATURA 2000 sa tu nenachádza ani sem nezasahuje nijaké chránené vtáčie územie (CHVÚ).
Podľa údajov ŠOP SR sa t.č. nepripravuje žiadny návrh územia európskeho významu, ktorý by zasahoval do katastrálneho územia Veľký Šariš, alebo sa v ňom nachádzal.
Podľa údajov ŠOP SR je v katastrálnom území Veľký Šariš evidovaná lokalita s výskytom bublinatky močiarnej, ktorá však už t.č. nemá atribúty na vyhlásenie za chránené územie v kategórii chránený areál.

2. Krajina, krajinný obraz, stabilita, ochrana, scenéria.

Krajinná štruktúra

V rámci širšieho okolia mesta Veľký Šariš v scenérii krajiny dominuje zalesnený kužeľ Šarišského hradného vrchu, striedanie sa zalesnených častí (najmä hrebeňov a vrcholových polôh) vulkanického komplexu Stráží, ktoré je v kontraste s hladšie modelovaným a mennej členitým reliéfom Šarišskej Vrchoviny a Spišsko-šarišského medzihoria, alúvia rieky Torysy a horského hrebeňa Čergova na horizonte pri príjazde z okresného a krajského mesta Prešov do Veľkého Šariša. Pre širšie okolie je z hľadiska scenérie krajiny určujúca veľkobloková štruktúra poľnohospodárskej pôdy, urbanizované plochy a zalesnené vrcholové partie okolitých pohorí, rozloženie nelesnej drevinovej vegetácie v krajine je nerovnomerné.
V mestskej časti Kanaš sa strieda poľnohospodársky využívaný charakter krajiny s urbanizovanými plochami, s komplexmi lesných porastov, ktorý dotvárajú prirodzené brehové porasty a sprievodná vegetácia vodných tokov, umelé výsadby ovocných drevín okolo komunikácií (stromoradia), dreviny na plochách verejnej zelene v zastavanom území sídiel.

Územný systém ekologickej stability

Nadregionálny územný systém ekologickej stability

Generel nadregionálneho ÚSES (ďalej len G-NÚSES) bol schválený uznesením vlády SR č.312/1992 (vymedzenie prvkov G-NÚSES v mierke 1:200 000) a potom bol transformovaný do ÚPN VÚC Prešovského kraja (posledné zmeny a doplnky ÚPN VÚC Prešovského kraja boli schválené Všeobecne záväzným nariadením č.4 zastupiteľstva Prešovského samosprávneho kraja uznesením č. 228 zo dňa 22.06. 2004).

Do katastrálneho územia mesta Veľký Šariš zasahuje nadregionálne biocentrum Stráže so svojim jadrom, ktorým je NPR Šarišský hradný vrch a územím prechádza i nadregionálny biokoridor Torysa.

Nadregionálne biocentrum Stráže (vo výkrese označené ako NRBc) - plošne rozsiahle biocentrum, ktoré zasahuje čiastočne do katastrálneho územia Veľký Šariš. Biocentrum sa tiahne od Stráže, cez Okruhliak, Dúbravu, Šarišskú horu až na pravú stranu rieky Torysy na Šarišský hradný vrch. Biocentrum predstavuje najmä zachovalé prirodzené lesné spoločenstvá andezitových kuželov Stráž (740 m n.m.) a Lysá hora (696 m n.m.) sopečného pôvodu vrátane kužela Šarišského hradného vrchu. Lesné komplexy výrazne kontrastujú s okolitým nelesným, poľnohospodársky využívaným územím. Rôzne typy stanovíšť podmienili vznik a vývoj širokej škály lesných porastov, v ktorých dominujú najmä porasty duba a buka. Lesné porasty sú v krajine, ktorá je intenzívne hospodársky využívaná, dôležitým priestorom pre mnohé živočíšne druhy, najmä pre avifaunu a poľovnú zver.

Časť nadregionálneho biocentra je v časti Stráže súčasťou územia európskeho významu SKUEV0322 Fintické svahy s výskytom lesných biotopov európskeho významu vrátane prioritných biotopov. Iná časť nadregionálneho biocentra, konkrétne jadro nadregionálneho biocentra je súčasťou národnej prírodnej rezervácie Šarišská hradný vrch.

Nadregionálny biokoridor Torysa (vo výkrese označený ako NRBk) - nadregionálny biokoridor prechádza naprieč celým katastrálnym územím Veľký Šariš Biokoridor má typický hydricko-terestrický charakter, pretože jeho integrálnou súčasťou okrem vôd v koryte ako životného prostredia pre vodné organizmy sú aj štrkovo-pieskové akumulácie v toku a staršie pieskovo-štrkové akumulácie v pobrežnej zóne aluviálnej nivy Torysy, pokryté sprievodnou a brehovou vegetáciou toku.

Výnimočným fenoménom rieky v súčasnej dobe (kedy existujú všeobecné snahy technickými prostriedkami usmerňovať toky riek v rozpore s ekologickými princípmi a zásadami a na úkor organizmov závislých na riečnych biotopoch) je existencia tzv. vnútornej delty Torysy, situovanej východne od Šarišského hradného vrchu. Predstavuje ju relatívne rozsiahlejšie územie v nive rieky Torysy na jej štrkových a pieskových náplavoch, v ktorých sa koryto rieky člení na viacero stálejších alebo prechodných živých ramien, mladších ostrovov neporastených, holých štrkových lavíc a starších ostrovov porastených stromovitou a krovitou vegetáciou.

V minulosti bolo táto enkláva poznačená aj živelnou miestnou ťažbou štrkopieskov, takže sa miestami vytvoril chaotický systém ťažobných jám a vyvýšenín z balastu. Tento priestor postupne zarastal krovitými druhmi a formami vŕb, nadväzujúc na brehové porasty Torysy. Drevité porasty sa stali domovom viacerých druhov avifauny (predovšetkým spevavcov), ťažobné jamy liahniskom obojživelníkov (skokan hnedý, skokan rapotavý, kunka žltobruchá, ropucha bradavičnatá) a loviskom bociana bieleho, bociana čierneho a volavky popolavej.

Štrkové lavice sú súčasťou ekosystému rieky, ich prirodzená obnova (i usmerňovaným vyťažovaním naplavenín) je žiaduca. Na týchto akumuláciách bolo zaevidované hniezdenie kulíka riečneho *(Charadrius dubius)* a prítomnosť vzácneho transmigranta kulíka piesočného *(Charadrius hiaticula)*.

V odkrytých pieskových stenách sporadicky hniezdi brehuľa riečna *(Riparia riparia)*, vo vodách Torysy loví vydra riečna *(Lutra lutra)*. V súvislosti s prudko sa zvyšujúcimi stavmi bobra vodného *(Castor fiber)* na východnom Slovensku je takmer isté, že sa uplatní aj v Toryse a v tomto úseku. Lužné porasty ako refúgium využíva i srnčia zver *(Capreolus capreolus)*.

V sprievodnej vegetácii toku sa z rozhodujúcich drevín uplatňujú predovšetkým vŕba krehká *(Salix fragilis)*, jelša lepkavá *(Alnus glutinosa)* a jelša sivá *(Alnus incana)*, vŕba biela *(Salix alba)* a krovinaté druhy vŕb, najmä vŕba purpurová *(Salix purpurea)*, hojne je rozšírená aj báza čierna *(Sambucus nigra)*. V malom množstve tu rastie aj topoľ biely *(Populus alba)*, topoľ sivý *(Populus canescens),* topoľ osikový *(Populus tremula)*. Biotopovo sa sprievodná vegetácia toku (vrátane bylinnej synúzie) vzťahuje na prítomnosť jaseňovo-jelšového podhorského lužného lesa (s absenciou napr. jaseňa), niektoré znaky poukazujú na vzťahy k vŕbovo-topoľovému nížinnému lužnému lesu (napr. prítomnosť topoľa bieleho a vŕby bielej).

V popisovanom úseku Torysy v sprievodnej vegetácii toku sa rozširujú nekontrolovane invázne druhy rastlín, predovšetkým zlatobyľ kanadská *(Solidago canadensis)*, krídlatka japonská *(Falopia japonica)* a agát biely *(Robinia pseudoaccacia)*.

K nadregionálnemu biokoridoru prirodzene priraďujeme aj sústavu účelových vodných nádrží (rybníkov). Pozostáva z troch nedobudovaných nádrží, z toho jedna (severne položená) predstavuje mozaiku otvorenej hladiny a porastov trstiny *(Phragmites australis)* a páliek *(Typha latifolia, T.angustifolia)*, takže sa stáva pomerne ideálnym stanovišťom pre niektoré vodné druhy vtáctva: doteraz tu boli evidované kačica divá *(Anas platyrhynchos)*, kačica chrapľavá *(Anas querquedula)*, bučiak trsťový *(Botaurus stellaris)*, sliepočka zelenonohá *(Gallinula chloropus)*. Keďže tieto vodné nádrže sú relatívne novým prvkom v krajine, očakáva sa ich postupné osídľovanie ďalšími druhmi, viažucimi sa spôsobom života na takéto vodné nádrže.

Súčasťou biokoridoru je aj na východnom okraji komplexu rybníkov (oproti „paletárni“) situovaná staršia materiálová jama, ktorá donedávna disponovala súvislou vodnou hladinou, porastenou o.i. vzácnym druhom rastliny - bublinatkou obyčajnou *(Utricularia vulgaris).*Pri stavbe sústavy neboli rešpektované podmienky stanovené orgánom ochrany prírody, hladina vody poklesla takmer úplne, takže existencia bublinatky je pre budúcnosť sporná.

V prípade, že dôjde k prirodzenej autorevitalizácii vodného biotopu, bude potrebné uvažovať o jeho záchrane v záujme ochrany vzácneho rastlinného druhu, prípadne o prenose zvyškov miestnej populácie do prostredia susediacich vodných nádrží.

Úsek Torysy vo „vnútornej delte“ spolu s novými poloprírodnými prvkami (rybníky) v územnom systéme ekologickej stability plní predovšetkým funkciu refúgia pre vtáctvo a hniezdnej lokality pre niektoré vodné a hlavne pri vode žijúce druhy, funkciu plošne pomerne rozľahlého liahniska chránených druhov obojživelníkov a potenciálne sa stáva domovom nových druhov vtákov vodných a pri vode žijúcich.

Úsek Torysy pretekajúci zastavaným územím obce je technicky upravený, vyregulovaný, bez sprievodnej vegetácie toku, ktorá bola počas úprav rieky úplne zlikvidovaná. Pod sídlom technická úprava toku pokračovala „prepichom“ prirodzeného koryta do nového úseku z dôvodu bezpečnosti železničnej trate, tiež boli súbežne odstránené brehové porasty.

Od tohto miesta až po katastrálnu hranicu s Prešovom rieka disponuje brehovými porastami, tie sú však zredukované len na úzku pobrežnú líniu. Len v severnej časti katastrálneho územia sa zachovali zbytky brehových porastov pôvodných lužných lesov podhorských.

Z uvedeného je zrejmé, že Torysa v zastavanom území obce takmer neplní funkciu biokoridoru (len pre tolerantné druhy vodných organizmov), v úseku vyústenia zo sídla po katastrálnu hranicu s Prešovom plní funkciu biokoridoru len obmedzene.

Zbytky zachovalých brehových porastov predstavujú pôvodné lužné lesy podhorské. V nive sa vyskytujúce zamokrené stanovištia sa vyznačujú veľkou biologickou diverzitou. Brehové porasty a sprievodná zeleň zabezpečujú trvalé podmienky pre existenciu veľkého množstva živočíšnych druhov a majú tiež pôdoochrannú funkciu, spočívajúcu v ochrane brehov rieky a krajinotvornú funkciu. Tok Torysy je tiež významnou migračnou cestou avifauny. Časť toku Torysy bola upravovaná z dôvodu protipovodňovej ochrany (úsek od mosta v zastavanom území po ČOV).

Územný systém ekologickej stability na regionálnej úrovni

Prvky regionálneho územného systému ekologickej stability (RÚSES) okresu Prešov sú definované v dokumente Regionálny územný systém ekologickej stability okresu Prešov (l994). Prvky ÚSES na regionálnej úrovni, ktoré boli špecifikované aj v ÚPN VÚC Prešovského kraja (posledné zmeny a doplnky boli schválené Všeobecne záväzným nariadením č.4 zastupiteľstva Prešovského samosprávneho kraja uznesením č. 228 zo dňa 22.06. 2004), nie sú v celom rozsahu totožné s prvkami špecifikovanými v dokumente RÚSES okresu Prešov. Pri špecifikácii regionálnych prvkov vychádzame z ÚPN VÚC Prešovského kraja v poslednom znení, podľa ktorého cez katastrálne územie Veľký Šariš neprechádza nijaký regionálny biokoridor a ani tu nie je situované nijaké regionálne biocentrum.

RÚSES tvorí sieť ekologicky významných segmentov krajiny (biocentrá, biokoridory a interakčné prvky) na regionálnej úrovni, ktoré zaisťujú územné podmienky trvalého zachovania druhovej rozmanitosti prirodzeného genofondu rastlín a živočíchov regiónu.

Územný systém ekologickej stability na miestnej úrovni

Na základe reálnej existencie nadradeného systému ekologickej stability v katastri a v jeho okolí (GNÚSES, RÚSES) sú prvky ÚSES vyššej hierarchickej úrovne doplnené o ďalšie prvky ÚSES, ktoré detailizujú kostru ekologickej stability do miestnej úrovne.

V katastrálnom území mesta Veľký Šariš sme vyčlenili 5 miestnych biocentier (MBc), 6 miestnych biokoridorov a 5 miestnych interakčných prvkov (MIp).). Niektoré sme vyčlenili napriek tomu, že sú územne zahrnuté do nadregionálneho biocentra Stráže. Aj keď sú jeho súčasťou a z nadregionálneho poňatia zrejme subjektívne súvisia, z objektívneho hľadiska funkčne pôsobia v krajine bez ohľadu na pojem nadregionality.

V riešenom území sa roztrúsene vyskytujú ďalšie menšie i väčšie enklávy zelene a tiež zeleň v zastavanom území mesta, ktoré posudzujeme ako ekologicky významnú zeleň s rôznymi funkciami (zhluky krovín, lesné remízkovité enklávy alebo krovinaté enklávy stabilizujúce izolované erózne ryhy a medze). Táto doplnková zeleň vytvárajúca vhodné ekotopy plní funkciu refúgií pre živočíchy, funkciu hniezdnych lokalít a zároveň plní funkcie krajinotvorné, estetické, hygienické a v niektorých prípadoch i protierózne funkcie.

Miestne biocentrá:

Miestne biocentrum Šarišská hora – Tanorok

Biocentrum morfologicky predstavuje výraznejší chrbát severozápadného – juhovýchodného smeru, vytvárajúci pozdĺžnu vyvýšeninu nad východným okrajom riečnej nivy Torysy nad cestnou komunikáciou Prešov – Stará Ľubovňa. Severná časť biocentra zasahuje do katastrálneho územia Gregoroviec.

Podstatná časť biocentra (cca 80 %) je porastená lesnou vegetáciou. Pôvodne na málo úrodnom chrbte, predovšetkým na jeho západných svahoch sa nachádzali políčka s ornou pôdou, zabezpečované proti plošnej a výmoľovej erózii sústavou poľnohospodárskych terás (medzí), o čom svedčí niekoľko eróznych rýh, v súčasnosti stabilizovaných lesnou vegetáciou. Zalesnenie je relatívne mladšie a kontrastuje mozaikovito so staršími lesnými porastmi, situovanými na svahoch so severovýchodnou expozíciou. V drevinovom zložení prevláda borovica lesná *(Pinus sylvestris)* primiešané sú smrekovec opadavý *(Larix decidua)*, lieska *(Corylus avellana)*, breza biela *(Betula alba)* a dub *(Quercus sp.)*.

Miestne biocentrum Pachmaľ

Relatívne malé biocentrum zaujíma polohu na severe „kanašskej“ časti katastra medzi sídlom Kanaš, resp. lesnými porastmi lesného komplexu Stráž a miestnym biocentrom Šarišská hora – Tanorok. Tvoria ho výlučne lesné porasty sústredené okolo kóty 375. Toto biocentrum od Šarišskej hory oddeľuje údolie potoka Dzikov, od komplexu Stráž údolie Kanašského potoka. Tieto toky zabezpečujú prepojenie biocentra s inými prvkami kostry ekologickej stability v okolí.

Drevinové zloženie lesných porastov diktujú lesné biotopy, v porastoch prevládajú bukové a jedľovobukové lesy na svahoch so západnou a východnou expozíciou, ktoré na vrchole kóty 375 a na svahoch s južnou expozíciou kontrastujú s teplomilnejšími dubovo-hrabovými porastmi.

Miestne biocentrum Okruhliak

Biocentrum tvorí väčší lesný komplex, ktorého geologický podklad tvoria neogénne sedimenty egenburgu (prachovce a pieskovce) v susedstve vulkanického telesa Stráže. Je spoločné pre katastrálne územia obcí Veľký Šariš a Prešov.

V súvislom lesnom komplexe prevládajú na severne orientovaných svahoch bukové a jedľovobukové lesy, len v okrajových častiach komplexu (západnej a východnej) prevládajú karpatské dubovo-hrabové lesy. Význam biocentra je podobný, ako v prípade oboch predchádzajúcich biocentier. Naviac je lesný komplex Okruhliaka hniezdnou lokalitou viacerých druhov dravcov a sov a refúgiom vysokej a diviačej zvere.

Miestne biocentrum Dúbrava

Tvorí ho vyvýšenina Dúbrava s vrcholovou kótou 393, tvoriaca jeden izolovaný lesný komplex na hranici juhovýchodnej časti riešeného územia medzi lesnými komplexami Okruhliaka na východe a Bikoša na západe. Od Bikoša je Dúbrava oddelená údolím Torysy, železničnou traťou a cestnou komunikáciou v úseku medzi Veľkým Šarišom a Prešovom.

Severné svahy Dúbravy nad vodným tokom Dzikov sú porastené bukovým a jedľovo-bukovým lesom, ostatné časti lesom s dominanciou duba a hraba. Len južný cíp komplexu je porastený kyslomilným bukovým lesom.

Miestne biocentrum Bikoš

Biocentrum zaujíma polohu na strmých severne a severovýchodne orientovaných svahoch nad pravostrannou nivou rieky Torysy.

Vzhľadom na svoju polohu so severnou orientáciou svahov sa tu vyvinuli chladnomilnejšie bukové a bukovo-jedľové lesy (na dominaciu buka poukazuje i pomenovanie lesa s pomaďarčeným slovanským základom slova – bikoš, čiže bukoš, bukový les, bučina).

Miestne biokoridory (MBk):

Miestny biokoridor Paťovský potok

Hydricko-terestrický biokoridor tvorený korytom Paťovského potoka a sprievodnou vegetáciou toku (brehovými porastmi). Paťovský potok pramení v katastri obce Medzany severne od kóty Vinica (392). Tečie na východ, v katastri Veľkého Šariša sa otáča na sever, obchádza zo západu a severu vulkanické teleso Šarišského hradného vrchu a pod Šarišským hradom ústi do Torysy.

Miestny biokoridor Veľký potok

Tento hydricko-terestrický biokoridor do katastrálneho územia Veľkého Šariša len zasahuje na svojom poslednom úseku pred vtokom do Torysy, takže za biokoridor je ho potrebné považovať v dimenziách celého toku v poľnohospodárskej krajine. Pramení v geomorfologickom celku Čergov pod Lysou (1068) cez Šarišské Sokolovce k Veľkému Šarišu. Napriek skutočnosti, že v riešenom území pôsobí len v krátkom úseku, je z regionálneho hľadiska významným tokom (evidovaný ako významný vodohospodársky tok).

Miestny biokoridor Mlynský náhon

Priamo súvisí s Torysou, pretože historický mlynský náhon bol vybudovaný z miesta „vnútornej delty“ ako umelé rameno Torysy, sledujúce krivku úpätia Šarišského hradného vrchu až po intravilán mesta v mieste, kde je náhon prehradený technickým zariadením využívajúcim v minulosti silu vody náhonu.

Miestny biokoridor Dzikov

Podobne ako Veľký potok aj Dzikov pramení v Čergove (pod Hradovou horou, kóta 871), po vyústení z lesov Čergova disponuje sprievodnou vegetáciou toku (brehovými porastmi) neovplyvnenou lesom, výrazne vystupujúcou v poľnohospodárskej krajine (tak ako u drvivej väčšiny vodných tokov v regióne). V riešenom území priteká od Gregoroviec a preteká medzi lesnými celkami Pachmaľu a Šarišskej hory až k Dúbrave, do ktorej sa zarezáva na jej severozápadnej a západnej hrane až takmer po sútok s Torysou. Po celej dĺžke katastrom výrazne meandruje.

Tento hydricko-terestrický biokoridor vytvára spojenie medzi lesným komplexom nadregionálneho biocentra Čergov a viacerými prvkami ekologickej stability riešeného územia – MBc Pachmaľ, MBc Šarišská hora, MBc Dúbrava a NRBk Torysa.

Miestny biokoridor Pod zámkom – Povrazy – Na čelo

Výlučne terestrický biokoridor, čiastočne prerušovaný, situovaný západne od Veľkého Šariša, priebehu severozápad – juhovýchod. Tvoria ho sústavy medzí, strmšie svahy vytvorené zarezaním Paťovského potoka a viaceré erózne ryhy – všetky stabilizované nelesnou drevitou

vegetáciou v generálnej línii lokalít Pod zámkom, kóta Čurka (361) po lokalitu Stará cesta, resp. Na čelo.

Tento terestrický biokoridor spája NRBc Stráže prostredníctvom jeho jadra - NPR Šarišského hradného vrchu s MBc Bikoš, v závere pretína Šarišský potok pred jeho vyústením do Torysy.

Miestny biokoridor Šarišská hora–Veľký Surdok – Dúbrava

Morfologicky v teréne ho tvoria zostatky starej terasy Torysy, vystupujúce nad jej nivou východne od Veľkého Šariša nad cestnou komunikáciou Prešov – Stará Ľubovňa, pokryté miestami hrubou vrstvou spraše. Jedná sa o relatívne úzky nesúvislý pás predovšetkým krovín, menej stromov medzi Šarišskou horou na severe a Dúbravou na juhu. Časť pásu s riedkym porastom drevín alebo bez porastu je pokrytá bylinnou xerotermnou vegetáciou, ktorá v riešenom území i v širšom okolí je do istej miery unikátom.

Miestne interakčné prvky (MIp):

Miestny interakčný prvok Martale
Miestny interakčný prvok VDO
Miestny interakčný prvok Lapanč
Miestny interakčný prvok Na Krivej
Miestny interakčný prvok nad potokom Dzikov

3. Obyvateľstvo, jeho aktivity, infraštruktúra, kultúrnohistorické hodnoty územia.

3.1. Demografická charakteristika

K 31.12.2006 žilo v obci Veľký Šariš 4 796 obyvateľov, čo predstavuje 2,91 % z celkového počtu obyvateľov okresu Prešov.
Celková rozloha katastrálneho územia obce je 2 572,97 ha, priemerná hustota osídlenia 186 obyvateľov na 1 km^2.

Retrospektívny vývoj počtu obyvateľov v rokoch 1970 – 2006

Rok sčítania	1970	1980	1991	2001	2006
Počet obyvateľov	4 732	4 822	4 058	4 018	4 796
Prírastok obyvateľov		+ 90	- 764	- 40	+ 778
Index rastu		101,90	84,15	99,02	119,36
∅ ročný prírastok		+ 0,19 %	- 1,44 %	- 0,10 %	+ 3,87 %

(ÚPN, 2010)

Podľa dynamiky vývoja pohybu obyvateľstva obec Veľký Šariš zaznamenáva v dekáde rokov 1980 až 1991 výrazný úbytok obyvateľstva (- 764), čím sa zaradila do kategórie regresívneho sídla. Naopak v rokoch 2001 až 2006 dochádza k extrémnemu nárastu počtu obyvateľov, kedy

priemerný ročný prírastok dosiahol hodnotu + 3,87 %, čo zaradilo obec do kategórie pomaly rastúceho sídla.
Napriek všeobecne klesajúcej demografickej prognóze na tomto priaznivom vývoji sa významnou mierou podieľal najmä prirodzený prírastok rómskej národnostnej menšiny Nezanedbateľný je aj migračný pohyb. V roku 2006 Štatistický úrad SR evidoval 140 prisťahovaných obyvateľov, čo charakterizuje priaznivú polohu prímestského sídla v blízkosti okresného mesta.

Vývoj vekovej štruktúry obyvateľstva v období rokov 1991 – 2005

Rok	Počet obyvateľov				Index vitality
	Spolu	Vekové skupiny			
		predproduktívny	produktívny	poproduktívny	
1991 abs.	4 058	838	2 365	855	98,01
%	100	20,65	58,28	21,07	
2001 abs.	4 018	829	2 352	837	99,04
%	100	20,63	58,54	20,83	
2006 abs.	4 796	1 005	2 821	970	103,61
%	100	20,95	58,81	20,23	

Podľa vývoja vekovej štruktúry (predproduktívne, produktívne, poproduktívne obyvateľstvo) za obdobie rokov 1991 až 2006 možno konštatovať pre obec Veľký Šariš stagnujúci typ populácie. Všetky vekové skupiny vykazovali v rokoch 1991, 2001 a 2006 približne rovnaký podiel populácie v predproduktívnom, produktívnom aj poproduktívnom veku.

3.2. Sídla

Podľa Koncepcie územného rozvoja Slovenska patrí mesto k centrám osídlenia piatej skupiny na rozvojovej osi tretieho stupňa Prešov – Sabinov – Lipany – Plaveč. Veľký Šariš je súčasťou východoslovenského metropolitného regiónu, v centrálnej časti regiónu Šariš, v bezprostrednej blízkosti mesta Prešov ako metropole Šariša, a tiež v približne rovnakej vzdialenosti od najbližších hraničných prechodov do Poľska a Maďarska. Významná je aj poloha mesta Veľký Šariš v rámci mikroregiónu Stráže, ktorý zahŕňa 22 obcí: Demjata, Fintice, Fulianka, Geraltov, Gregorovce, Hubošovce, Kapušany, Lada, Lipníky, Ľubotice, malý Slivník, Mošurov, Nemcovce, Podhradník, Šarišská Poruba, Terňa, Tulčík, Uzovce, Veľký Slivník, Veľký Šariš, Vyšná Šebastová a Záhradné. Mikroregión bol vytvorený s cieľom iniciovania a podpory aktivít v oblastiach spoločenských, hospodársko-ekonomických, ekologických, sociálnych, duchovných a kultúrnych, športovo-turistických, výchovno-vzdelávacích, investičných, ako aj v cezhraničnej spolupráci s Poľskou republikou. Z hľadiska administratívneho členenia patrí do Prešovského kraja, okres Prešov.
Poloha v blízkosti sídla okresu a kraja, pri štátnej ceste I/68 - severojužnom ťahu do Maďarska a do Poľska, ako aj v blízkosti budúceho severného obchvatu Prešova – rýchlostnej komunikácie R4 významne napomáha aj rastu ekonomického potenciálu mesta. Mesto v posledných rokoch vykazuje tendenciu nárastu počtu obyvateľov, čiastočne aj zásluhou obyvateľov z Prešova, ktorí si na území mestskej časti Kanaš stavajú rodinné domy.

Mestom prechádza železničná trasa č.188 z Kysaku a Prešova s pokračovaním cez Sabinov a Lipany na hranice s Poľskom. Cesta I/68 a železničná trať pretínajú mesto Veľký Šariš severojužným smerom na dve časti. Západná časť, vlastné mesto, tvorí podhradie Šarišského hradu, východná, samostatná miestna časť Kanaš je od centra okrem spomínanej cesty oddelená aj opticky reliéfom terénu. Mesto poskytuje takmer všetky potrebné funkcie pre plnohodnotný život obyvateľov a návrh riešenia ich dopĺňa s ohľadom na nárast obyvateľov a ich nové potreby. Mestská časť Kanaš sa vyvíjala ako prevažne obytná a rekreačná zóna (záhradky), veľký záujem o výstavbu však spôsobil nedostatok potrebnej občianskej vybavenosti

Technická vybavenosť mesta

Zásobovanie elektrickou energiou

Riešené územie zásobujú elektrickou energiou 22 kV vzdušné linky č. 226, 322, 480 a 517, ktoré vyúsťujú z prevodovej transformovne 110/22 kV Prešov I,v ktorej sú inštalované transformátory 2x25 MW a 1x40 MW. V meste Veľký Šariš sú objekty bytového fondu, občianskej vybavenosti a výroby zásobované z trafostaníc.

Zásobovanie vodou

V meste Veľký Šariš zabezpečuje VVS a.s. Košice na základe zmluvy prevádzku verejného vodovodu, ktorý je napojený na Prešovský skupinový vodovod. V záujmovom území sa nachádzajú vodárenské zdroje Prešovského skupinového vodovodu Šarišský hrad, ktorých ochranné pásma 1. a2. stupňa je potrebné rešpektovať. K 31.12.2007 bolo z celkového počtu obyvateľov 4796 napojených na vodovod 3 904 obyvateľov. Za rok 2007 bola pre mesto fakturovaná pitná voda v množstve 581 000 m^3, z toho pre domácnosti 84 000 m^3 a 497 000 predstavovala ostatná pitná voda. V meste je vybudovaný vodojem pre pivovar s objemom 2x400 m^3, ktorý je mimo prevádzky. Akumulácia pitnej vody pre mesto je vo vodojeme Gregorovce s objemom 3000 m^3.

Kanalizácia

Splaškové odpadové vody od obyvateľstva sú v súčasnosti odvádzané do kanalizácie jednotnej sústavy s vyústením do ČOV Prešov – Kendice. Kapacita jestvujúcej ČOV v južnej časti je vo vlastníctve a prevádzkovaná spol. Pivovary Topvar a.s. a slúži pre čistenie priemyselných vôd, odpadových vôd zo sociálnych zariadení výrobného podniku. V meste Veľký Šariš je v rámci projektu „Prešov – pitná voda a kanalizácia v povodí Torysy“ realizovaná stavba kanalizácie na ul. Matice Slovenskej so zaústením do existujúcej kanalizácie na Školskej ul., a tiež stavba kanalizácie v MČ Kanaš. V mestskej časti Kanaš novovybudovaná splašková kanalizácia a kanalizačný zberač, ktorý zabezpečuje odtok splaškových odpadových vôd cez stokovú sieť do existujúcej kanalizácie mesta Prešov napojením na existujúce kanalizačné potrubie – zberač“B“ V.Šariš – Prešov. Súčasný stav v odvádzaní a čistení splaškových odpadových vôd nie je vyhovujúci v častiach, kde nie je vybudovaná kanalizácia.

Zásobovanie plynom

Údolím Torysy vedie trasa diaľkového VTL plynovodu Lipany – Drienovská Nová Ves DN 200, PN 2,5 MPa. Táto trasa je v priestore Veľkého Šariša vedená súbežne so štátnou cestou Prešov – Sabinov. Distribučná sieť mesta je napojená prostredníctvom VTL prípojky na VTL plynovod

a dvojradovej regulačnej stanice RS_1 3000 m^3/h VTL/STL (pri pivovare) a za železničnou traťou je umiestnená regulačná stanica RS_2 2000 m^3/h VTL/STL . Základný rozvodný systém je kombinovaný – strednotlakový s výstupným tlakom 100 kPa. Rozvody v okrajových častiach mesta sú zásobované nízkotlakovým systémom z uličných regulátorov ST/NT s výstupným pretlakom 2,1 kPa. Pivovar je napojený samostatným odberným zariadením prostredníctvom RS 500 m^3/h VTL/STL na horeuvedený VTL plynovod. Južne od intravilánu je vedená VTL prípojka DN 100 PN 2,5 MPa do obce Malý Šariš.

Zásobovanie teplom

Zdrojom tepla vo Veľkom Šariši pre bytový sektor a verejný sektor sú domové a blokové kotolne a zopár samostatných tepelných zdrojov, z ktorých prevažná časť je plynofikovaná. Uvedené zdroje tepla nepresahujú výkonovo hranicu 1 MW (t).

V rodinných domoch majú vlastné kotle ústredného kúrenia spaľujúce prevažne zemný plyn. Teplú vodu pripravujú v elektrických bojleroch, prípadne v plynových prietokových ohrievačoch. Uvedené zdroje tepla v jestvujúcej zástavbe mesta budú slúžiť aj naďalej a ich plynofikácia bude naďalej postupovať. Zdroje tepla v každom objekte, budove či obytnom bloku budú podľa postupu a intenzity výstavby riešené buď ako ústredné, domové, blokové alebo etážové. Vybudovaná rozvodná sieť plynu umožní voľbu každého z uvedených zdrojov tepla. V súčasnosti badať aj tu stúpajúci trend výrazného prechodu na tuhé palivo, najmä drevo.

Podnikateľský sektor má palivovú základňu na báze zemného plynu a v malej miere tuhého paliva.

3.3. Sociálna infraštruktúra

Školstvo

V meste je na Školskej ulici vybudovaná Základná škola s 18 učebňami. Škola má aj školskú družinu s 3 triedami. Školu navštevuje 417 detí z Veľkého Šariša, Medzian i z Prešova. V komunitnom centre je 7 špeciálnych tried. Potreba pre predpokladaný počet obyvateľov 6895 je celkom 938 miest, čo predstavuje nárast o 521 miest.

Kultúra a osveta

V meste je vybudované kino Šariš, ktoré však vyžaduje rekonštrukciu, miestna ľudová knižnica, galéria, kultúrno – informačné centrum, centrum voľného času, múzeum a galéria. Z cirkevných zariadení pôsobia v meste rímsko-katolícka cirkev a diecézny kňažský domov.

Telovýchova a šport

V západnej časti mesta neďaleko cintorína sa nachádza športový areál futbalového klubu s futbalovým ihriskom, malým futbalovým ihriskom, 3 tenisovými ihriskami a kolkárňou so 6 dráhami. V zime tu funguje prírodné hokejové ihrisko. Na hradnom kopci, západne od cintorína sú dva lyžiarske vleky so zjazdovkou dĺžky 0,5 km s prevýšením 50m. Na území pod Bikošom sa nachádza športová strelnica.

Zdravotníctvo a sociálna starostlivosť

V centre mesta je zdravotnícke stredisko so 7 lekárskymi miestami a s lekárňou, klub dôchodcov a budova pre sociálnych terénnych pracovníkov. V rómskej osade je vybudované komunitné a hygienické centrum.

Maloobchod

V meste sa nachádzajú tri predajne potravín, rozmiestnené rovnomerne v jednotlivých častiach, pekáreň, predajňa kobercov, stavebniny, predajňa chovateľských potrieb a predajňa rozličného tovaru.

Verejné služby

V severnej a južnej časti starého mesta sa nachádzajú dva cintoríny u nového je postavený dom smútku, tretí sa nachádza v mestskej časti Kanaš. V juhovýchodnej časti pri ceste I/68 sa nachádza pozostatok starého židovského cintorína. V meste pôsobia firmy podnikajúce v stavebníctve – projekty a montáž vzduchotechniky, montáž sadrokartónov, montáž kovových konštrukcií, čistenie a monitorovanie kanalizácie, ateliér kameňa, stolárska dielňa. Ďalej je tu pekáreň, oprava obuvi a v časti Kanaš je umelecké kováčstvo.

Administratíva

V centre mesta sa nachádza budova Mestského úradu, kultúrno - informačné centrum, mestská knižnica, pošta, reklamná kancelária a inzertná kancelária a v južnej časti je budova polície.

3.4. Ekonomické aktivity, priemyselná výroba a stavebníctvo

Potravinárska výroba

Na plochách výrobno - skladovacích v severovýchodnej časti mesta je umiestnený areál Pivovary Topvar, a.s. -výroba piva a nealkoholických nápojov , ktorý má 311 zamestnancov, areál má rozlohu 14,95ha.

Priemyselná výroba, stavebníctvo a skladové hospodárstvo:

- AGROMELIO, s.r.o. - ťažba, spracovanie a predaj štrkopieskov, 18 zamestnancov
- SA-KO, s.r.o. - výroba drevených paliet
- WTX Automotive Slovakia s.r.o. - výroba strojov, strojných zariadení na spracovanie kovov, plastov a textil. Konštrukcia nástrojov a náradia z kovu a plastu.
- GOHR, s.r.o. - konštrukčná činnosť v oblasti strojárstva výroba a montáž ťažkých oceľových konštrukcií, 240 zamestnancov, areál 3,1 ha.
- JMJ, s.r.o. - výroba betónových zmesí a betónových výrobkov, počet zamestnancov 16, areál 1,1 ha.
- AG - pulz s.r.o. - výroba a montáž strojov a zariadení, mechanické časti, 4 zamestnanci
- Hydrex, s.r.o. - predaj a servis stavebných strojov, 13 zam., areál 0,5 ha.
- Ing. Ján Šitár – Inžinierske stavby – počet zamestnancov:4, areál 3,2 ha.
- MEGA SERVIS, Valéria Puzderová – počet zamestnancov 25, areál 0,5 ha
- MART – SK, s.r.o. – stravovacie a ubytovacie služby „Šariš park“ počet zam. 55, areál 4 ha.

- AGROPRET PULZ s.r.o. – počet zam. 7, areál 0,5 ha.
- Manitowoc Crane Group Slvakia s.r.o. – strojárenská výroba, 75 zam., areál 5,42 ha.
- KLIMEX – Peter Klimko – stolárska výroba, počet zam. 17, areál 0,9 ha.

3.5. Poľnohospodárstvo a lesné hospodárstvo

Poľnohospodársvo

Poľnohospodársku pôdu v katastri obhospodaruje firma AGROLENT, s.r.o. Malý Šariš, ktorá sa zaoberá rastlinnou aj živočíšnou výrobou. Rastlinná výroba je zameraná na pestovanie obilovín (50%), krmovín (40%) a olejnín (10%). Orná pôda v katastrálnom území zaberá 451 ha a trvalé trávne porasty 76 ha.
V lokalite Lazy sa nachádza súkromný hospodársky dvor so živočíšnou výrobou malého rozsahu.
V južnej časti Veľkého Šariša aj v časti Kanaš sú žrebčínce s chovom koní, zamerané pre športové a rekreačné využitie.

Lesné hospodárstvo:

V katastrálnom území sa nachádzajú lesné pozemky s celkovou výmerou 834,94 ha, z toho porastová plocha činí 801,12 ha, pričom 658,96ha je lesov hospodárskych, 48,43ha lesov ochranných a 93,73 ha lesov osobitného určenia. Z hľadiska kategorizácie lesov výmera hospodárskych lesov zabezpečuje produkciu dreva a ostatných lesných produktov pri súčasnom zabezpečovaní mimoprodukčných funkcií lesov. Z hľadiska vlastníctva je 260,94 ha vo vlastníctve a 31,96 v užívaní Lesov SR š.p. OZ Prešov. Na ostatnej porastovej ploche hospodária nasledujúce subjekty: Mesto Veľký Šariš – 453,77 ha, PS Tanarok – 67,22 ha, PS Stráž Fintice – 0,43 ha, Mesto Prešov – 0,26 ha.
Hospodárenie v lesoch bude zabezpečované podľa lesného hospodárskeho plánu /LHP/, v súčasnosti má pre LHC Prešov platnosť na obdobie 2004-2013.

3.6. Doprava

Cesty

Katastrálne územie mesta Veľký Šariš sa nachádza v okrese Prešov - Prešovského samosprávneho kraja. Na území okresu sa križujú dva významné cestné ťahy, ktoré sú nosné pre celé východné Slovensko a to:

a) I/18 vo východo-západnom smere ako európska cesta E-50 spolu s plánovanou trasou diaľnice D-1 ktorá sa navrhuje realizovať v základnej kategórii D-26,5/120 ako súčasť multimodálneho koridoru č. Va Bratislava – Žilina – Prešov/Košice – Záhor/Čierna nad Tisou – Ukrajina,
b) cesta I/68 celoštátneho významu v severo-južnom smere, na ktorú v priestore Prešova nadväzuje ďalšia severo južná cesta E-371, resp. I/73 Prešov - Lipníky - Vyšný Komárnik, ako súčasť multimodálneho koridoru s pracovným názvom „ Pobaltský koridor“ vedeným v línii PR (Lublin – Rzeszów) – Prešov – Košice – MR (Miškovec – Debrecen) – koridor č.IV Constanca/Istanbul a v jeho rámci cestné prepojenie ako rýchlostná komunikácia R4 v kategórii R-22,5 v línii Rzeszów – Vyšný Komárnik – Prešov – Košice – Milhosť – Miskolc v koridore európskej cesty E/371,E50 a cesty I/18. Návrh

komunikácie R4 je v súlade s KÚRS 2001 s Novým projektom výstavby diaľnic a rýchlostných ciest, schváleným uznesením vlády SR č. 162/ 2001, súčasne je to schválený doplnkový koridor TINA s medzinárodnými trasami E371, E50 a E71.

V priestore medzi južnou zástavbou mesta Veľký Šariš a mestom Prešov je navrhovaná mimoúrovňová križovatka cesty I/68 s navrhovanou rýchlostnou cestou R4. Návrh mimoúrovňovej križovatky je zosúladený s pripravovanou projektovou dokumentáciou prestavby cesty I/68 na 4-pruhovú a projektovanou dokumentáciou R4, ktorá bola v roku 2008 spracovaná v stupni DÚR pre objednávateľa NDS a.s.

V zmysle ÚPN VÚC Prešovského kraja cesta I/68 má stúpajúci význam pre turisticko-rekreačnú dopravu vo väzbe na cestné priechody Mníšek nad Popradom, Čirč a Lysá nad Dunajcom. Z hľadiska hospodárskeho plní významnú funkciu v rámci regionálnej dopravy v urbanizačnej osi Lipany-Sabinov-Prešov-Košice. Požadovaná je kategória cesty C 11,5/80 s územnou rezervou pre rozšírenie na kategóriu C 22,5/80.

Železnice

Paralelne s cestou I/68 vedie riešeným územím trasa železničnej trate č.188 so smerom Kysak – Prešov – Plaveč – Muszyna (PR). Trať tvorí súčasť komplexného severo-južného ťahu trate celoštátneho a medzinárodného významu v ďalšom prepojení Kysak –Košice – Čaňa – Hidasnémeti (MR). Trať je zaradená do zoznamu trás AGTC (s možnosťou výstavby terminálu kombinovanej dopravy v Prešove – Šarišské Lúky (s plánovanou modernizáciou na parametre predpísané dohodou AGC) a je súčasťou multimodálneho koridoru s pracovným názvom „ Pobaltský koridor“ vedeným v línii PR (Lublin – Rzeszów) – Prešov – Košice – MR (Miškovec – Debrecen) – koridor č.IV Constanca/Istanbul lokalizovaným pre cestné komunikácie a pre trate železničnej a kombinovanej dopravy. Trať je toho času jednokoľajná, elektrifikovaná s plánom modernizácie na traťovú rýchlosť 80 až 100 km/h, s územnou rezervou na jej zdvojkoľajnenie.

4. Kultúrne a historické pamiatky

V hodnotenom území sa nachádzajú tieto objekty zapísané v Ústrednom zozname pamiatkového fondu:

1. hrob s náhrobníkom J.Tomáška – Dumina – č.ÚZPF-1492/0, nachádzajúci sa na cintoríne parc.č.1674
2. pomník padlým v I. a II. svetovej vojne – č. ÚZPF–3034/0, nachádzajúci sa v parku pri obecnom úrade, parc.č. 13
3. archeologická lokalita - č. ÚZPF-2057/0 – praveké sídlisko s gávskou kultúrou z mladšej doby bronzovej na východnom úpätí hradného vrchu povyše terasy po pravom brehu Torysy, parc.č. 2589/1-2, 2588, 2730, 2585/1, 2771, 2769/2

4. archeologická lokalita – č. ÚZPF- 2058/0 – praveké sídlisko z mladšej doby bronzovej na športovom ihrisku, parc.č. 354/1-6, 357/7, 359/8, 354/9-10, 355, 356, 357/1-4, 397/1 a 397/3
5. archeologická lokalita – mohylník- č. ÚZPF-2061/0 – tri skupiny neskoroneolitických mohýl v Kanaši – na hrebeni vrchu Kozí chrbát, na horskom hrebeni Okruhliak a v lese v polohe Tri harby, parc.č.2042/1, 2066, 2067/1
6. plastika žena – č. ÚZPF-2246/0 – nachádzajúca sa na ul. P.O.Hviezdoslava, parc.č. 1388/1
7. rímsko-katolícka kaplnka sv. Kunhuty – č. ÚZPF-399/0 – kaplnka niekdajšieho kaštieľa, malá jednoloďová gotická stavba z polovice 14. Storočia, parc.č. 396/1,2
8. Šarišský hrad – č. ÚZPF-398/1 – ruina hradu z 13. storočia parc.č. 2726, 2727 a časť parcely č.2725 v bezprostrednom okolí hradu
9. parný mlyn – č. ÚZPF-4244/0 – valcový parný umelý mlyn z r. 1856, jeden z najväčších a najmodernejších mlynov na Slovensku. Tvorí ho súbor budov, z ktorých mlynica je 8-podlažný objekt, parc.č. 290, 289, 287/1
10. fara – č. ÚZPF-10 559/0 – rímsko-katolícka fara zo začiatku 18. storočia, nachádzajúca sa na nám. sv.Jakuba, parc.č. 659/1, 660/2 a 660/3
11. rímsko-katolícky kostol sv. Jakuba – č. ÚZPF-400/0 – námestie sv. Jakuba, stavba z 2.pol. 13.storočia s prístavbami presbytára a sakristie s barokovými úpravami v 17. a 18.storočí, opravovaný v rokoch 1867, 1895 a 1946, parc.č. 1
12. rímsko-katolícky kostol sv. Alžbety – č. ÚZPF-401/0 – stavba sa nachádza na cintoríne, pochádza z poslednej tretiny 17.storočia, parc.č. 1675.

Na základe dosiaľ evidovaných archeologických lokalít určil Krajský pamiatkový úrad Prešov tieto územia s predpokladanými archeologickými nálezmi:

1. historické jadro mesta – územie s evidovanými archeologickými nálezmi:
    - rímsko-katolícky kostol sv. Jakuba – v interiéri základy starších murovaných konštrukcií, krypty, podlahy, hroby
    - rímsko-katolícka fara – v interiéri novoveká kultúrna vrstva s renesančnými kachlicami
    - športový areál – sídlisko z mladšej doby kamennej (kultúra s lineárnou keramikou, bukovohorská kultúra), neskorej doby kamennej (badenská kultúra), mladšej doby železnej, doby rímskej a včasného až vrcholného stredoveku, zaniknutý augustiniánsky kláštor, zaniknutý renesančný kaštieľ, NKP
    - areál kaplnky sv. Alžbety – nálezy z neskorej doby kamennej (badenská kultúra) a doby rímskej. Na priľahlom cintoríne zaniknutý novoveký špitál (nálezy murív pri výkopoch hrobov)
2. poloha Košalkov kút – kamenec – sídlisko z neskorej doby kamennej (badenská kultúra) a staršej doby halštadskej
3. hrad Šariš ,– výšinné sídlisko z mladšej doby kamennej (kultúra z lineárnou keramikou, bukovohorská kultúra), neskorej doby kamennej (badenská kultúra), mladšej doby bronzovej (gávska kultúra), mladšej doby železnej, doby rímskej, hrad y 13.-17. Storočia, skúmaný v rokoch 1972-1981, NKP

4. východné úpätie hradného vrchu (Pod baňu) –NKP, evidovaná v ÚZPF pod č. 2057/0 – sídlisko z mladšej doby bronzovej (gávska kultúra)
5. juhovýchodné úpätie hradného vrchu (Chmeľník, záhradkárska kolónia) – hromadný nález bronzových predmetov z doby bronzovej, jamkový hrob z doby bronzovej, sídliskové nálezy zo staršej doby kamennej, neskorej doby kamennej a raného stredoveku
6. poloha pod Bikošom – sídlisko z mladšej doby kamennej (kultúra s lineárnou keramikou, bukovohorská kultúra), doby bronzovej, staršej a mladšej doby železnej, doby rímskej, včasného (8.-9.st.) a vrcholného stredoveku (12.-13.st.)
7. terasa nad potokom Dzikov – Veľký Sordok – sídlisko zo staršej doby kamennej, mladšej doby kamennej (lineárna keremika, bukovohorská kultúra), neskorej doby kamennej (lažnianska skupina, badenská kultúra), mladšej doby bronzovej a mladšej doby železnej
8. poloha Kozí rožok, Okruhliak a Tri harby (Stredný harb) – mohylník z neskorej doby kamennej, NKP
9. Kanaš – intravilán osady – polykultúrne sídlisko.

5. Rekreácia a cestovný ruch

Katastrálne územie mesta nepatrí v zmysle ÚPN – VÚC Prešovského kraja do rekreačného celku. Severne od katastrálneho územia sa nachádza rekreačný krajinný celok - RKC Čergov, ktorý ponúka atraktívne prírodné prostredie vhodné pre turistiku a zimné športy. Malebné a rázovité obce v podhorí predstavujú vhodný potenciál pre vidiecku turistiku.

Najvýznamnejším strediskom cestovného ruchu je mesto Prešov so svojou výhodnou polohou na križovatke dopravných trás východ-západ a sever-juh. Historický stred mesta tvorí Pamiatková rezervácia Prešov, ktorá vytvára výborné predpoklady pre poznávací turizmus aj koncentráciou kultúrno-historických pamiatok.

Samotné mesto Veľký Šariš vo svojom zastavanom území neregistruje žiadne väčšie rekreačné zariadenia. Nachádza sa tu však niekoľko zaujímavých kultúrnych pamiatok s dominantnou zrúcaninou Šarišského hradu situovanou na Šarišskom hradnom vrchu. Navrhuje sa dobudovať parkovacie miesta v blízkosti terajšieho nástupu a tiež stánkový predaj občerstvenia, turistických máp, pohľadníc a suvenírov. Veľké záchytné parkovisko pre autobusy je navrhované pri ceste do Medzian v mieste starej skládky, ktorú je potrebné predtým rekultivovať.

Prímestská rekreácia obyvateľov je saturovaná v záhradkárskych osadách Veľký Šariš a Kanaš so 141 rekreačnými chatami ako aj v blízkych lesoch. Zimnej rekreácii slúži lyžiarsky areál s 2 vlekmi dl. 300m a 500m s nenáročnými zjazdovými traťami. V zimnej sezóne sa využitie tohto územia navrhuje so zameraním na lyžiarske športy – zjazdové lyžovanie a beh na lyžiach v kombinácii so športovými,oddychovými a zábavnými aktivitami halového typu. Celkovo má región predpoklady skôr pre beh na lyžiach. Na území mesta sa nachádza žrebčínec s jazdeckým areálom, ďalší jazdecký areál je v mestskej časti Kanaš. V časti Lazy sú pripravované rybníky pre športový rybolov, areál bude napojený na cyklistický chodník. V južnej časti v lokalite pod Bikošom sa nachádza strelecký areál, napojený na cyklistický chodník do Prešova a sprístupnený komunikačne z Veľkého Šariša po rekonštruovanej komunikácii.

Návrh počíta s tým, že mesto bude ťažiť zo svojej polohy aj v budúcnosti, je potrebné klásť dôraz na vytvorenie podmienok pre rozvoj cestovného ruchu s ponukou viacdňového pobytu, zameraného na prehliadky hradu, múzea a galérie, s ponukou kvalitného ubytovania a stravovania, s ponukou možností športovania (tenis, kuželky, plaváreň, jazdy na koni, cykloturistika pozdĺž Torysy, športový rybolov, a pod.). Mesto by mohlo pritom nadviazať aj na tradície zo začiatku 20. storočia, kedy bolo vychýrené hrnčiarstvom, tkaním plátna, handričkových kobercov a paličkovanými čipkami, čo by mohlo predstavovať zaujímavé suveníry zároveň s ukážkou tejto tradičnej výroby.

6. Súčasný stav kvality životného prostredia.

Koeficient ekologickej stability

Pre potreby výpočtu tohoto koeficientu sú ekologicky najhodnotnejšie prirodzené krajinné prvky - predovšetkým lesy, lúky, pasienky, vodné plochy, ktorým pri výpočte priraďujeme vysoké hodnoty koeficientu ekologickej významnosti. K ekologicky najmenuj hodnotným prvkom krajinnej štruktúry patria antropogénne prvky s nepriaznivým vplyvom na krajinu ako sú skladky odpadov, priemyselné a poľnohospodárske areály, komunikačné ťahy a ostatné zastavané plochy.

Výpočet koeficientu ekologickej stability bol získaný váhovým koeficientom podľa vzťahu:

$$SES = \frac{P_{OP}.ES_{OP} + P_{ZA}.ES_{ZA} + P_{TT}.ES_{TT} + P_{LE}.ES_{LE} + P_{VO}.ES_{VO} + P_{ZP}.ES_{ZP} + P_{OP}.ES_{OP}}{CP_{KU}}$$

Pop - plocha ornej pôdy v k.ú.
ESop - ekologický stupeň ornej pôdy (priemerná hodnota 0,77)
Pza - plocha záhrad, ovocných sadov a viníc v k. ú.
ESza - ekologický stupeň záhrad ovocných sadov a viníc (priemerná hodnota 3,00)
Ptt - plocha trvalých travných porastov v k.ú.
EStt - ekologický stupeň trvalých trávnych porastov (priemerná hodnota 4,00)
Ple - plocha lesov v k. ú.
ESle - ekologický stupeň lesov (priemerná hodnota 5,00)
Pvo - plocha vodných plôch v k. ú.
ESvo - ekologický stupeň vodných plôch (priemerná hodnota 4,00)
Pzp - plocha zastavaných plôch v k. ú.
ESzp - ekologický stupeň zastavaných plôch (priemerná hodnota 1,00)
Pop - plocha ostatných plôch v k. ú.
ESop - ekologický stupeň ostatných plôch (priemerná hodnota 0,50)
CPku - celková výmera plochy katastrálneho územia
SES stupeň ekologickej stability katastrálneho území

Stupeň ekologickej stability predstavuje pre celé katastrálne územie Veľkého Šariša hodnotu 2,71, čo predstavuje územie s nízkou ekologickou stabilitou. Pre miestnu časť Kanaš odhadujeme hodnotu SES v rozpätí 3,5 – 4, čo predstavuje už pomerne priaznivý stupeň ekologickej stability (najvyššia hodnota je 5,0).

Ovzdušie

Okres Prešov patrí medzi územia s pomerne vysokým množstvom vyprodukovaných emisií, pričom zásluhu na tom majú najmä podniky v samotnom meste Prešov. Vývoj v posledných rokoch napovedá (podľa NEIS SR), že trend v znečisťovaní ovzdušia sa uberá pozitívnym smerom, o čom svedčí pokles tekmer všetkých základných ukazovateľov (v tonách):

Znečistujúca látka	r.2006	r.2008
Tuhé znečisťujúce látky	207,31 ton/rok	77,03 ton/rok
Oxidy síry SO2	10,13 ton/rok	6,83 ton/rok
Oxidy dusíka NO2	216,89 ton/rok	106,47 ton/rok
Oxid uholnatý CO	574,51 ton/rok	85,44 ton/rok
organické látky(COU)	29,06 ton/rok	29,54 ton/rok
amoniak	49,76 ton/rok	40,51 ton/rok

Zdroj: www.air.sk

Je nepochybné, že pod uvedený trend sa podpísal hospodársky vývoj v poslednom desaťročí a investície do opatrení na zníženie emisií. Riešenie územného plánu mesta Veľký Šariš si kladie za cieľ udržať takýto trend i naďalej aj za predpokladu, že nastane v meste hospodársky i sociálny rozvoj v zmysle návrhu. Priamo v meste neexistujú exaktné údaje o emisnom a imisnom zatažení, nie je tu umiestnený žiadny veľký zdroj znečisťovania ovzdušia.
Návrh riešenia problematiky ochrany ovzdušia určujú základné právne predpisy v danej oblasti platné v období spracovania návrhu. Jedná sa o zákon NR SR c. 478/2002 Z.z.o ovzduší a vykonávacie predpisy k nemu, vyhláška MŽP SR c. 60/2003 Z.z., ktorou sa ustanovujú národné emisné stropy a emisné kvóty.

Znečistenie povrchových a podzemných vôd

Kvalitu podzemných vôd ovplyvňuje horninové prostredie a kvalita vody v povrchových tokoch. Organické látky, ako kontaminanty, majú pôvod v povrchovom znečistení prostredia najmä odpadmi, priemyselnou činnosťou a poľnohospodárstvom.K najčastejším prekročeniam limitných hodnôt patria prekročenia obsahu Fe a Mn. Prekročenie limitných hodnôt bolo namerané u síranov, amónnych iónov, chloridov, dusitanov a dusičnanov ako dôsledok poľnohospodárskej činnosti.
V oblastiach riečnych náplavov Torysy všetky analyzované vzorky podzemných vôd v stanovovanom rozsahu spĺňali kritériá pre pitné vody.

Kvalita vody v Toryse v bode merania Šarišské Michaľany dosiahla u BSK5 III.stupeň, u pH II. stupeň, celkovo III. stupeň. V zmysle Nariadenia vlády SR č.296/2005 Z.z., ktorým sa ustanovujú požiadavky na kvalitu a kvalitatívne ciele povrchových vôd a limitné hodnoty ukazovatelov znečistenia odpadových a osobitných vôd boli hlavným znečistovateľom stanovené ukazovatele prípustného stupňa znečistenia. Zdrojmi plošného znečistenia sú predovšetkým

poľnohospodárstvo - hnojenie priemyselnými hnojivami, pesticídy, živočíšne farmy a pod., znečistenie dažďovými vodami zo spevnených plôch v meste.

Fyzikálna a chemická degradácia pôdy

Podľa výsledkov monitoringu pôd v SR – súčasný stav a vývoj monitorovaných vlastností pôd (VÚPOP Bratislava, 2002) záujmové územie mesta velký Šariš nepatrí medzi 9 imisných oblastí, vyčlenených na území Slovenska. Podľa výsledkov monitoringu sa v pôdach Prešovského okresu nenachádzajú nadlimitné obsahy karcinogénnych organických polutantov (PAU, PCB). Poľnohospodárska pôda na kastrálnom území mesta však môže byť lokálne potenciálne ohrozená svahovými poruchami a z dôvodu morfologických pomerov a sklonitosti terénu je lokálne náchylná na vodnú eróziu.
Nepriaznivý vplyv svahových porúch na poľnohospodársku pôdu spočíva najmä v postupnej devastácii pozemkov a vzniku ich neobrábateľných častí. Riziko erózie a kontaminácie poľnohospodárskych pôd sa najmä v súvislosti s menšou intenzitou poľnohospodárskejvýroby v poslednom desaťročí značne znížilo.

Odpady
Zber komunálneho odpadu v meste zabezpečujú externé dodávateľské firmy v intervaloch podľa odvozného plánu.
V súčasnosti je do separovaného zberu zapojených cca 30% obyvateľov. Mesto plánuje tento počet zvýšiť na 80 %, čím sa zabezpečí aj eliminácia znečistenia geologického podložia a spodných vôd. Separujú sa tieto suroviny: plasty- obaly z plastov (10,9 ton/rok), papier (10,45 ton/rok) a sklo (19,61 ton/rok). Celkové množstvo vyprodukovaného odpadu v meste: 936,00 ton/rok z toho zhodnotené: 40,96 ton/rok a zneškodnené 895,04 ton/rok.

Hluk
Hlavnými zdrojmi hluku v riešenom území sú automobilová a železničná doprava Intenzívnu dopravu môžeme považovat za prevažne líniový stresový faktor, ktorý negatívne vplýva na okolitú krajinu pozdlž dopravných koridorov.
Z výsledkov výpočtu hluku, ktorý bolo zamerané na hluk z cestnej a železničnej dopravy na území mesta a vychádzal z intenzity dopravy v r. 2005 vyplynulo nasledovné :
Ekvivalentná hladina hluku 65 dB(A) od železničnej dopravy je podľa výpočtu dosiahnutá vo vzdialenosti 59m od osi koľajiska a od automobilovej dopravy z intenzity dopravy na ceste I/68 je dosiahnutá vo vzdialenosti 55 m od osi komunikácie. Najviac postihnutá je zástavba rodinných domov v blízkosti železnice v juhovýchodnej časti, kde je navrhovaný zemný val, ktorý bude vysadený krovinatou zeleňou a eliminuje hluk od železnice.

Zvýšená seizmicita, vyhodnotenie zemetrasnej činnosti

Z hľadiska ohrozenia územia seizmicitou (Atlas krajiny Slovenskej republiky 2002) sa v katastrálnom území makroseizmická intenzita pohybuje okolo 5 ^{0}MSK-64. Seizmické ohrozenie v hodnotách špičkového zrýchlenia na skalnom podloží sa pohybuje v intervale 0,80 – 0,99 m.s^{-2}.

Prírodná rádioaktivita a radónové riziko

Na celom katastralnom uzemi mesta je (podľa hodnotenia v UPN VUC Prešovskeho kraja) pravdepodobnosť vyskytu len nizkeho radonoveho rizika, ktore neobmedzuje uzemnu lokalizaciu obytnej zastavby.

IV. Základné údaje o predpokladaných vplyvoch navrhovanej činnosti na životné prostredie vrátane zdravia a o možnostiach opatrení na ich zmiernenie

1. Požiadavky na vstupy (napr. záber pôdy, spotreba vody, ostatné surovinové a energetické zdroje, dopravná a iná infraštruktúra, nároky na pracovné sily, iné nároky).

1.1.1. Pôda

Výstavba objektu ČS vyžaduje trvalý záber pôdneho fondu na výstavbu čerpacej stanice vo výmere 36m^2.

1.1.2. Voda

Samotná realizácia stavebných prác nepredpokladá využívanie verejných alebo iných vodných zdrojov. Stavenisko bude vybavené chemickými toaletami. Potreba úžitkovej vody potrebnej pre stavebné práce bude zabezpečovaná cisternou.

1.1.3. Ostatné surovinové a energetické zdroje

Prevádzka navrhovanej stavby nekladie nároky na surovinové ani energetické zdroje. Počas výstavby bude potrebná elektrická energia, ktorá bude zabezpečená z miestnej siete NN vedenia. Body napojenia budú určené pri odovzdávaní staveniska.

1.1.4. Nároky na dopravu a inú infraštruktúru

Realizácia navrhovanej činnosti bude prebiehať v intraviláne mesta. Neexistujú žiadne nároky na zmenu alebo úpravu jestvujúceho dopravného systému. Počas výstavby budú ako prístupové cesty k objektom stavby využívané jestvujúce komunikácie.

1.1.5. Nároky na pracovné sily

Realizáciou činnosti nevniknú nové pracovné príležitosti.

1.1.6. Požiadavky na vstupné suroviny

Okrem potrubí budú mať použité suroviny a stavebné materiály prevažne prírodný charakter (piesok, štrk). Presné množstvá jednotlivých druhov stavebných materiálov budú k dispozícií až v ďalšom stupni projektovej dokumentácie – projekte pre stavebné povolenie, prípadne v realizačnom projekte.

2. Údaje o výstupoch (napr. zdroje znečistenia ovzdušia, odpadové vody, iné odpady, zdroje hluku, vibrácií, žiarenia, tepla a zápachu, iné očakávané vplyvy, napríklad vyvolané investície).

2.1. Ovzdušie

Počas výstavby

Počas výstavby sa nepredpokladá výrazné zvýšenie znečistenia ovzdušia. Prípadné znečistenie môže nastať počas výkopových a stavebných prác (najmä zvýšená prašnosť) a pri spaľovaní pohonných hmôt v stavebných mechanizmoch. Toto znečistenie ovzdušia považujeme za menej významné.

Počas prevádzky

Prevádzka navrhovaného riešenia nebude predstavovať významný zdroj znečisťovania ovzdušia. Nárast objemu odpadových vôd v ČOV Prešov nebude realizáciou zámeru podstatne ovpyvnený.

2.2. Voda

Počas výstavby

Zvýšená produkcia odpadových vôd počas výstavby sa neočakáva. Personál dodávateľov bude využívať mobilné sociálne zariadenia, čistenie strojov a mechanizmov si dodávatelia zabezpečia vo vlastnej réžii. Voda zo staveniskových plôch bude v prípade potreby odvádzaná tak, aby nedošlo k ohrozeniu pozemkov a komunikácií.

Počas prevádzky

Množstvo odpadových splaškových vôd je na základe STN 75 6101 stanovené z výpočtu potreby vody pre odkanalizovanú lokalitu.

Denná produkcia znečistenia podľa BSK_5 a NL

BSK_5 = 940 obyv x 0,060 kg.os^{-1}.deň$^{-1}$ = 14,10 kg.deň$^{-1}$
CHSK = 940 obyv x 0,120 kg.os^{-1}.deň$^{-1}$ = 28,20 kg.deň$^{-1}$
NL = 940 obyv x 0,055 kg.os^{-1} .deň$^{-1}$ = 12,925 kg.deň$^{-1}$

Výpočet prietoku splaškových vôd
Maximálny prietok
$maxQ_{sh} = Q_m \times k_{hmax} = 2,79\ l.s^{-1} \times 3,45 = 9,61\ l.s^{-1}$
Minimálny prietok
$minQ_{sh} = Q_m \times k_{hmin} = 2,79\ l.s^{-1} \times 0,6 = 1,67\ l.s^{-1}$

2.3. Odpady

Odpadové hospodárstvo je riešené v zmysle Zákona MŽP SR č. 223/2001 Z.z., O odpadoch, Vyhlášky MŽP SR č. 283/2001 Z.z., ktorou sa vykonáva zákon o odpadoch a triedenie vzniknutých odpadov je v súlade s Katalógom odpadov ustanoveným Vyhláškou MŽP SR č. 284/2001 Z.z., a Vyhláškou č. 409/2002 Z.z.

Odpady z výstavby

V priebehu stavby vzniknú odpady, s ktorými bude nakladané v súlade s miestne platnou legislatívou. Uvažuje sa, že časť odpadov sa spätne využije pri stavebných prácach, ostatné odpady budú odvážané a likvidované mimo staveniska.

V zmysle vyhlášky Ministerstva životného prostredia SR č. 284/2001 Z. z. prílohy č. 1, ktorou sa ustanovuje katalogizácia odpadov možno odpady vznikajúce pri výstavbe zatriediť nasledovne:

Kód	Druh odpadu	Kategória odpadu
15 01 01	Obaly z papiera a lepenky	O
15 01 02	Obaly z plastov	O
15 01 10	Obaly obsahujúce zvyšky nebezpečných látok	N
15 02 02	Absorbenty, filtračné materiály vrátane olejových filtrov, inak nešpecifikovaných, handry na čistenie, ochranné odevy kontaminované nebezpečnými látkami	N
17 01 01	Betón	O
17 01 02	Tehly	O
17 02 01	Drevo	O
17 02 03	Plasty	O
17 02 04	Sklo, plasty a drevo obsahujúce nebezpečné látky alebo kontaminované nebezpečnými látkami	N
17 04 05	Železo a oceľ	O
17 04 07	Zmiešané kovy	O
17 05 04	Zemina a kamenivo iné ako uvedené v 17 05 03	O
17 04 11	Káble iné ako uvedené v 17 04 10	O
17 05 06	Výkopová zemina iná ako uvedená v 17 05 05	O
17 06 04	Izolačné materiály iné ako uvedené v 17 06 01 a 17 06 03	O
17 09 04	Zmiešané odpady zo stavieb a demolácií iné ako v 17 09 01, 17 09 02, 17 09 03	O
20 03 01	Zmesový komunálny odpad	O

Množstvá odpadov vzniknutých počas výstavby budú špecifikované v ďalšom stupni projektovej dokumentácie. Pri nakladaní so stavebnými odpadmi pri výstavbe je nutné dodržiavať súlad s legislatívou v odpadovom hospodárstve a s VZN mesta. Stavebné odpady je nutné triediť podľa druhov a uprednostniť materiálové zhodnotenie pred uložením na skládku ak súhrnné množstvo odpadov presiahne 200 ton za rok. Prípadnú znečistenú zeminu a stavebný odpad znečistený ropnými látkami je potrebné metódou zhodnotenia – biodegradáciou upraviť na ostatný odpad. Neznečistená zemina z pozemku sa uloží na vyčlenené miesto a následne sa použije na terénne úpravy areálu, počas realizácie spevnených plôch, komunikácií, pri ukladaní navrhovaných inžinierskych sietí.

Odpady z prevádzky

V zmysle vyhlášky Ministerstva životného prostredia SR č. 284/2001 Z. z. prílohy č.1, ktorou sa ustanovuje katalogizácia odpadov vzniknú počas prevádzky nasledovné druhy a množstvá odpadov:

Číslo odpadu	Názov odpadu (SK)	Kategória (ostatný -O; nebezpečný - N)	Kód zhodnotenia / zneškodnenia
200306	Odpad z čistenia kanalizácie	O	D1

2.4. Hluk a vibrácie

Počas výstavby

Najväčším zdrojom hluku a vibrácií budú stavebné mechanizmy a dopravné prostriedky zabezpečujúce dopravu materiálu a surovín. Hluk z výstavby bude mať dočasný charakter a jeho intenzita nepresiahne bežne dosahované hodnoty hlukových emisií dosahované pri stavbách porovnateľného rozsahu.

Počas prevádzky

Realizácia zámeru nebude mať za následok vznik zdrojov hluku.

2.5. Žiarenie a iné fyzikálne polia

Vznik žiarenia a iných fyzikálnych polí nepredpokladáme.

2.6. Teplo, zápach a iné výstupy

Stokové siete sú podzemné stavby, na znečisťovanie ovzdušia preto nemajú vplyv.

3. Údaje o predpokladaných priamych a nepriamych vplyvoch na životné prostredie.

Zámer bude realizovaný v zastavanom území intravilánu obce. Vplyvy navrhovanej činnosti na životné prostredie budú súvisieť s fázou výstavby a po jej ukončení budú vplyvy minimálne.

Vplyvy počas výstavby zariadenia sú viac negatívne, ako pozitívne, ale jedná sa o vplyvy dočasné, ktoré budú čiastočne eliminovateľné technickými opatreniami. Počas výstavby sa môžu prejaviť nasledujúce vplyvy:
- zvýšená sekundárna prašnosť,
- zvýšené emisie z výfukových plynov stavebnej techniky,
- zvýšená hlučnosť súvisiaca s prevádzkou stavebných mechanizmov,

V štádiu prevádzky zariadenia
Okrem už popísaných tekutých emisií ako aj vzniku jedného druhu odpadu nie sú, v štádiu prevádzky, predpokladané žiadne ďalšie vplyvy na životné prostredie.

4. Hodnotenie zdravotných rizík.

Výhľadom na charakter stavby po jej ukončení nie je predpoklad negatívneho vplyvu navrhovanej činnosti na zdravotný stav a pohodu obyvateľstva.
Priame zdravotné riziká predstavujú možné úrazy počas realizácie stavby, predovšetkým nebezpečenstvo úrazu pri doprave a stavebných prácach. Tieto riziká je možné eliminovať len pracovnou disciplínou a dodržiavaním zásad ochrany zdravia pri práci. Stavba sa bude realizovať podľa stavebných technických noriem a predpisov o bezpečnosti práce v kompetencii

dodávateľa prác.

5. Údaje o predpokladaných vplyvoch navrhovanej činnosti na chránené územia.

Vplyv na prírodné prostredie sa, vzhľadom na lokalizáciu navrhovanej činnosti v intraviláne obce, nepredpokladá. Navrhovaná činnosť nezasahuje do chránených vtáčích území, území európskeho významu ani súvislej európskej sústavy chránených území NATURA 2000. Nezasahuje tiež do veľkoplošných ani maloplošných chránených území prírody. Územie, v ktorom sa činnosť navrhuje sa nachádza v 1. stupni ochrany podľa zákona o ochrane prírody a krajiny. Hodnotený areál nezasahuje do žiadneho z prvkov ÚSES preto realizácia navrhovanej činnosti nebude mať negatívny vplyv ani na ÚSES.

6. Posúdenie očakávaných vplyvov z hľadiska ich významnosti a časového priebehu pôsobenia.

Potenciálne vplyvy na zložky prírodného prostredia, prípadne zdravotný stav obyvateľstva boli identifikované v predchádzajúcich kapitolách. Pre hodnotenie ich významnosti sme zvolili 5 stupňovú škálu s nasledujúcimi charakteristikami, uplatňovanými rovnako pre negatívne ako aj pozitívne vplyvy:

0 – žiadny, bez vplyvu
1 – malý, zanedbateľný vplyv
2 – stredne veľký, odstrániteľný
3 – veľký, odstrániteľný
4 – veľký, neodstrániteľný

Okrem toho delíme vplyvy na:

A. Nepriame A1
Priame A2

B. Krátkodobé B1
Dlhodobé B2

C. Dočasné C1
Trvalé C2

Hodnotenie vplyvov činností pri výstavbe:

	Stavebné práce	Doprava	Odpady	Hluk	Emisie
Horninové prostredie	1 A2 1 B1 1 C1	0	0	0	0
Pôda	1 A2 1 B1 1 C1	1 A2 1 B1 1 C1	0	0	0
Krajinná scenéria	0	0	0	0	0
Voda podzemná	1 A2 1 B1	0	0	0	0

	1 C1				
Voda povrchová	1 A2 1 B1 1 C1	1 A1 1 B1 1 C1	0	0	0
Ovzdušie	1 A2 1 B1 1 C1	1 A2 1 B1 1 C1	0	0	1 A2 1 B1 1 C1
Flóra	1 A2 1 B1 1 C1	0	0	0	0
Fauna	1 A2 1 B1 1 C1	0	0	0	0
Obyvateľstvo	1 A2 1 B1 1 C1	0	0	0	0

Hodnotenie vplyvov činností pri prevádzke:

	Stavebné práce	Doprava	Odpady	Hluk	Emisie
Horninové prostredie	0	0	0	0	0
Pôda	0	0	0	0	0
Krajinná scenéria	0	0	0	0	0
Voda podzemná	0	0	0	0	0
Voda povrchová	0	0	0	0	1 A2 1 B2 1 C2
Ovzdušie	0	0	0	0	0
Flóra	0	0	0	0	0
Fauna	0	0	0	0	0
Obyvateľstvo	0	0	0	0	0

7. Predpokladané vplyvy presahujúce štátne hranice.

Vplyv zámeru nepresahuje štátnu hranicu Slovenskej republiky

8. Vyvolané súvislosti, ktoré môžu spôsobiť vplyvy s prihliadnutím na súčasný stav životného prostredia v dotknutom území.

Pri výkopových prácach dôjde k styku s viacerými typmi inžinierskych sietí. Pri krížení a v súbehu s inžinierskymi sieťami sa bude postupovať podľa platných noriem. Pri odkrytí jestvujúcich sietí pri realizácii výkopov budú v prípade kolízií s potrubnými rozvodmi realizované ich preložky.

9. Ďalšie možné riziká spojené s realizáciou navrhovanej činnosti.

V čase spracovania zámeru podľa zákona 24/2006 Z.z. o posudzovaní vplyvov, nám neboli známe žiadne iné súvislosti, ktoré by mohli mať vplyv na okolité životné prostredie.

10. Opatrenia na zmiernenie nepriaznivých vplyvov jednotlivých variantov navrhovanej činnosti na životné prostredie.

Opatrenia na zmiernenie nepriaznivých vplyvov činnosti (realizácie úprav a výstavby objektov, ako i prevádzky zariadenia) vyplývajú z platných predpisov a noriem.
Požiadavky a opatrenia platné pre prevádzku budú zapracované v prevádzkovom poriadku kanalizačnej siete. Prevádzkový poriadok bude vypracovaný v súlade s platnou legislatívou a bude zahŕňať podmienky zodpovedajúce manipulácii s jednotlivými druhmi a kategóriami odpadu v podmienkach predmetného zariadenia.

Opatrenia na zamedzenie negatívneho vplyvu zámeru činnosti vznikajúcich počas výstavby zariadenia:

- Projektovanie infraštruktúry v súlade s požiadavkami na ochranu životného prostredia, pohodu obyvateľstva, bezpečnosť a ochranu zdravia obsluhy, a v súlade s požiadavkami na štandard a úroveň prevádzky podľa požiadaviek prevádzkovateľa.
- Kontrola technického stavu vozidiel, strojov, mechanizmov a ostatného vybavenia zabezpečujúcich výstavbu, manipuláciu a prepravu odpadov.

11. Posúdenie očakávaného vývoja územia, ak by sa navrhovaná činnosť nerealizovala.

V prípade, ak sa hodnotená činnosť nebude realizovať, dotknutí obyvatelia obce nebudú mať príležitosť napojiť svoje domácnosti na kanalizačnú sieť a rozvody pitnej vody.

12. Posúdenie súladu navrhovanej činnosti s platnou územnoplánovacou dokumentáciou a ďalšími relevantnými strategickými dokumentmi.

Navrhovaný zámer je v súlade s územným plánom obce Spišský Štvrtok.

13. Ďalší postup hodnotenia vplyvov s uvedením najzávažnejších okruhov problémov.

Navrhovaná činnosť je v zmysle zákona č. 24/2006 Z.z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene doplnení niektorých zákonov zaradená do procesu zisťovacieho konania. Predložený zámer je komplexným materiálom posudzujúcim odhadované vplyvy plánovaných činnosti v danej lokalite. Na základe skutočnosti v ňom uvedených predkladateľ odporúča ukončiť proces posudzovania vplyvov na životné prostredie na úrovni zámeru v súlade s podmienkami zákona o posudzovaní. Návrhy, podmienky alebo odporúčania, ktoré vyplynú zo stanovísk k zámeru budú vyhodnotené a na základe relevantnosti uplatnené v materiáloch predkladaných orgánom štátnej správy a samosprávy v rámci povoľovacích procesov.

V. Porovnanie variantov navrhovanej činnosti a návrh optimálneho variantu

1. Tvorba súboru kritérií a určenie ich dôležitosti na výber optimálneho variantu.

Keďže predkladaný zámer je posudzovaný len v jednom predloženom variante, tvorba súboru kritérií na porovnanie variantov je irelevantná. Pre porovnanie jediného variantu s nulovým variantom boli použité len kritéria výberu lokality a časový horizont prípravy realizácie stavby.

2. Výber optimálneho variantu alebo stanovenie poradia vhodnosti pre posudzované varianty.

Nulový variant
Nulový variant predstavuje nerealizovanie zámeru a ponechanie miery napojenosti obyvateľov obce na kanalizáciu a vodovod v súčasnom stave.

Posudzovaný realizačný variant
Predstavuje výstavbu kanalizačných zberačov a vodovodných radov s cieľom vytvorenia podmienok pre plnohodnotné bývanie obyvateľov obce. Navrhované riešenie má predovšetkým pozitívne sociálne a ekonomické a environmentálne vplyvy a napĺňa politiku Slovenskej republiky v tejto oblasti.
Sprievodné negatívne vplyvy súvisiace s výstavbou a prevádzkou zariadenia nepredstavujú významné riziko ohrozenia životného prostredia a jeho zložiek a sú v súlade s požiadavkami platných právnych predpisov.
Pozitívne vplyvy navrhovanej činnosti budú prevyšovať možné negatívne. Z uvedených dôvodov **navrhujeme umiestnenie navrhovanej činnosti v danej lokalite**.

Vzhľadom na skutočnosť, že predkladaný zámer je spracovaný bezvariantne, toto porovnanie je realizované len medzi jedinou verziou návrhu a nulovým variantom.

3. Zdôvodnenie návrhu optimálneho variantu.

V procese posudzovania vplyvov na životné prostredie neboli identifikované žiadne závažné negatívne vplyvy, ktoré by v dôsledku realizovania navrhovanej činnosti významne ovplyvňovali kvalitu životného prostredia.

Na základe uvedených informácií preferujeme realizáciu posudzovanej činnosti v predkladanom realizačnom variante oproti ponechaniu územia v súčasnom stave.
Posudzovaný realizačný variant považujeme z hľadiska vplyvov na životné prostredie za realizovateľný.

VI. Mapová a iná obrazová dokumentácia

Príloha č. 1: Súhlasné stanovisko s upustením od variantného riešenia
Príloha č. 2: Prehľadná situácia umiestnenia navrhovanej činnosti
Príloha č.3: Grafické prílohy

VII. Doplňujúce informácie k zámeru

1. Zoznam textovej a grafickej dokumentácie, ktorá sa vypracovala pre zámer a zoznam hlavných použitých materiálov.

Pre vypracovanie zámeru boli použité nasledovné podklady a materiály:

- Územný plán Mesta Veľký Šariš, ing. arch. Viktor Malinovský, 2010
- Veľký Šariš, Rozšírenie kanalizácie a vodovodu, Projekt pre územné rozhodnutie, Ing. Marián Pekarovič, P-PROJEKT PLUS, 2015
- Atlas inžinierskogeologických máp SSR 1: 200 000. GÚDŠ Bratislava, 1988, 1989
- Atlas krajiny Slovenskej republiky. 1. vydanie. MŽP SR, SAŽP, 2002
- Atlas Slovenskej socialistickej republiky. SAV Bratislava, 1982
- Geomorfologické členenie SSR a ČSSR. Slovenská kartografia Bratislava, 1986
- Gross P. a kol.: Geologická mapa a Vysvetlivky ku geologickej mape Popradskej kotliny, Hornádskej kotliny, Levočských vrchov, Spišsko-šarišského medzihoria, Bachurne a Šarišskej vrchoviny 1: 50 000. Regionálne geologické mapy Slovenska, GS SR, Bratislava, 1999
- Hydrologická ročenka - Povrchové vody 2000. SHMÚ Bratislava, 2001
- Hydroekologický plán povodia Popradu a Dunajca. MŽP SR, SHMÚ Bratislava, 2004
- Michalko a kol.: Geobotanická mapa ČSSR – Slovenská socialistická republika. VEDA - Vydavateľstvo SAV, Bratislava, 1986
- Príručka pre používanie máp bonitovaných pôdno – ekologických jednotiek. Tretie upravené vydanie. VÚPÚ Bratislava, 1996
- Správa o stave životného prostredia Prešovského kraja k 31.12.1997. SAŽP, 1998
- Správa o stave životného prostredia Prešovského kraja k roku 2002. SAŽP, 2004
- ÚPN VÚC Prešovského kraja v platnom znení
- Vlastivedný slovník obcí na Slovensku, Vydavateľstvo SAV Bratislava, 1977
- www- stránky Google Earth
- www- stránky MŽP SR
- www- stránky MP SR
- www- stránky SAŽP
- www- stránky VUPOP Bratislava

2. Zoznam vyjadrení a stanovísk vyžiadaných k navrhovanej činnosti pred vypracovaním zámeru.

Príloha č. 1: Vyjadrenie Odboru starostlivosti o životné prostredie Okresného úradu Prešov k žiadosti o upustenie od variantného riešenia

3. Ďalšie doplňujúce informácie o doterajšom postupe prípravy navrhovanej činnosti a posudzovaní jej predpokladaných vplyvov na životné prostredie.

K navrhovanej činnosti bude spracovaná projektová dokumentácia, potrebná pre stavebné povolenie.
V predloženom zámere sú spracované všetky v súčasnosti dostupné informácie o postupe prípravy navrhovanej činnosti a posudzovaní jej predpokladaných vplyvov na životné prostredie.

VIII. Miesto a dátum vypracovania zámeru

Zámer navrhovanej činnosti bol vypracovaný v Prešove v mesiaci október 2015.

IX. Potvrdenie správnosti údajov

1. Spracovateľ zámeru.

EECS s.r.o. Kendice 153, 082 01 Kendice, IČO: 46 365 028

2. Potvrdenie správnosti údajov podpisom (pečiatkou) spracovateľa zámeru a podpisom (pečiatkou) oprávneného zástupcu navrhovateľa.

Spracovateľ zámeru: EECS s.r.o.
Ing. Vladimír Jenčurák, konateľ spoločnosti

Oprávnený zástupca navrhovateľa: doc. Ing. František Bartko CSc., primátor mesta

PRÍLOHY

Príloha č.1

Vyjadrenie Okresného úradu Prešove

k žiadosti o upustenie od variantného riešenia

Príloha č.2

Prehľadná situácia umiestnenia navrhovanej činnosti

Príloha č.3

Grafické prílohy